

Apró hirdetések

Fényképek és apróhirdetések díjazása: Minden azo egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást- keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb dírdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé- lyekben is.

FÜSZER-, rőfös-, vas-szakmában per- fekt vallásos kiszolgáló leány elhelyez- kedést keres. Háztartásban is segít- kezne. Jelige: „Vidéki 110”.

GYERMEKSZERETŐ, háziutendőkben is segédkező vallásos leány, szigorúan orth. házba kerestetik. Rombach-u. 11. I. emelet 18. sz.

EGYEDÜLÁLLÓ orth. nő, főzés és ház- tartásban perfect, magánosnál állást keres. „Külföldre is megy” jelige.

SZILVALEKVÁR prima házfőzésű, kóserban is kapható *Groszmann fü- szernagykereskedőnél, Fehérgyarmat.*

FELTETLEN megbízható és teljesen önálló orth. házvezetőt keresünk. *Herzog Testvérek* fűszernagykeres- kedők, Tab.

LAKODALMAKAT legolcsóbban készít elegánsan berendezett, 100 személyt befogadó helyiségében: *Klein* orth. kóser étterme, *Debrecen*, Piac-u. 66.

Jelígés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

NEMESSZIVÜ hittestvérek segítsenek ki szénnel egy nélkülözök, beteg zsidó családot! Cím: Özv. Wertheimer Miksáné, VI., Horn-Ede-u. 8. fsz. 1.

IDŐSEBB hölgy felnőtt leányával uris- családnál májustól állandó lakást ke- res rituális ellátással, egy vagy két szobát, esetleg butorozatlanul. Aján- latok „Otthon” jeligés Blocknerhez, Vilmos császár-út 33.

NŐI tanerőt keresek, aki leánykamat az I. gimnáziumra oktassa és vizsgára előkészítse. Ajánlatokat fizetési igény- nyel kérek. Briger Andor, Apc.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ék- szerárúk legmegbízhatóbb vétel és el- adási forrása **GESTETTNER IMRE**, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszerterveződetag.

PARÓKÁT legjobb kivitelben készített hullámosított hajból; javítást, ondulást olcsón vállal
HEISZ JENŐNÉ parókakészítő és női fodrász, Budapest, Király-u. 53.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.
WEISZ MÓR orthodox kóser keksz. kétszersült. és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Közép-európai egyedarástítás elsőrendű

וינוער שיס רמבים מורים אויף זייד. משפחה חומשים וכך
erős bőrkötésben. Ugyancsak minden- féle használt sz'fórim állandóan raktá- ron. Moskovits Adolf, Debrecen, Pásti- utca 2. (Ugyanott hajnagykereskedés és kész parókák, viszonteladónak is.)

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkalmakra (*barmiczvó, chaszene, próba és székfoglaló stb.*) 5.50 P előzetes bekül- dése ellenében, *psettlit külön díjazás- sal*, diszkréció mellett szállít: *Braun Izráel rabbi, Bp., Szövetség-utca 43.*

ANYAKÖNYVI, születési, házassági és halotti kivonatok, valamint egyéb nyomtatványok jutányosan beszerez- hetők *Klein Gyula* könyvnyomdájában, *Kisvárdán*.

IPARJOGOSULT szombattartó mecha- nikus kerestetik bevezetett gépkeser- kedés vezetésére. „Biztos jövő” jelige.

Jesivákat Támogató Egyesület „Tomché Jesivosz” Győr

(Postacsekkszám 40.530.)

Nagyecsed: Teitelbaum D. főrabbi 0.50, Fischer K. (Oszkó) 6, Grosinger J. M. 5, Neumann J. és fia 3.32, Fränkel A. 3, Schwartz H., (T. ujlak) 2.20, Berkovits D., Grosz S. 2-2, Davidovits M., Keszler S., Weisz H., Weisz M. J. 1.50-1.50, Weinstein K. 1.18, Fränkel J., Fülep J., Grünwald L., Kain M., Kain M. Ch. Katz Ch., Keszler H., Keszler J., Klein J., Mandel B., Schmalhausen Lipót, Schwartz D., Szabovits A., Teitelbaum Á., Weinberger J. 1-1, kisebb ad. 15.64. *Összesen: P 61.74.*

Nagygyőr: Deutsch M. főrabbi (V. mikola), Dr. Kálmán főrabbi (Kőbánya) Neuwirth rabbi (Wien) 1-1, Breuer Jenő 10, Fleischmann, Schwartz Vikt. (Bp.) 5-5, Blum posztóker, Schreiber (Bp.) 3-3, Goldner (Bp.), Klein D., Lázár J., Löwy (Bp.), Lock (Sárvár) Preis kántor, Schlesinger, Steiner (Bp.) 2-2, Gancz, Gyárfás, Izmann, Kain, Nagy L., Rosner, Spindler, Stern (Bp.), Győri isk. igazg., Herzog J. (Nagybör- zöny) 1-1, kisebb ad. 2. *Össz.: P 57.-*

Nyírkércs: Grosz Samu 2.70, Kohn József 2.20, Friedmann M. 1.40, Grosz B., Weiszmann M., 1.20-1.20, kisebb ad. 1.30. *Összesen P 10.-*

Petneháza 47, Pircse 11.50, Piszke 29.82, Pórládony 5.

Nyergesújfalú 29.76.

Nagykőrös: Grosz Dávid h. rabbi 4, Helényi Géza 3, Simon L., Somló I. 2-2, Brück J., Fenyves I., Fleischmann J., Grünbaum Sz., Hanover J., Herz H., Körösi J., Révész J., Rosenfeld A., Schif- fer M., Schwartz Gy., Sternberger L. 1-1, *össz.: P 23.-*

Pátróha: Mermelstein Mór 3, Kata Sándor 2.50, Frischmann Miksa 2, Böhm S., Frischmann S., Grünbaum S., Klein H., Klein I., Weinberger M., Weisz J. 1-1, kisebb ad. 1.50. *Összesen: P 16.-*

Pécs: Dr. Wallenstein Zoltán főrabbi 5, Dr. Krámer Mór rabbi 1, Braun Má- tyás, Müller Lajos, Östreicher Géza 10-10, Grünhut Dávid, Roboz Miksa 3-3, Mermelstein M., Müller E., Roth L., Weisz M. 2-2. *Összesen P 50.-*

Pestszentkeresztet Kossuth-falva—Sza- bótelepi körzeti templom: Bak Leó elnök, Rosenbaum Lajos 3-3, Citrom A., Pauncz M., Rosenberg J., Schal J. 2-2, Klein G., Langermann F., Pauncz B., Richtmann Gy., Schubert S. 1-1, ki- sebb ad. 1. *Összesen: P 20.-*

Polgár: Klein Z. 2, Morgenstern F. 1.50, Schwartz S. 1.20, Jakobovits H., Klein D., Krausz D. 1-1, kisebb ad. 4.10. *Összesen: P 11.80.*

Fájdalmas szívvel, a Mindenható akara- tában megnyugodva tudatjuk, hogy sze- retett Édesapánk, Nagyapánk, Dédapánk
Tafler Jakab
kereskedelmi tanácsos, a Tafler Jakab és Fia cég alapítója, az Oroszái Izraelita Hitközség és Szentegylet díszelnöke, az Oroszái Takarékpénztár igazgatósági és végreh. bizottsági tagja stb.
Folyó hó 11-én, áldásos életének 86-ik évében csendesen elhunyt. F. hó 12-én te- mettük Oroszázán a Tánácsos Mihály uccai családi házában.
Tentéfelemlen eltöltött munkás életet után adjon Neked a Mindenható örök nyu- godalmat!
Oroszháza, 1938. január hó.
Tafler Margit férj. Róth Józsefné, Tafler Ilona férj. László Józsefné, Tafler Andor, dr. Tafler Elek, Tafler Pál gyermekei, Taf- ler Ignác fivére, Tafler Andorné sz. Hol- länder Ilona, dr. Tafler Elekné sz. Fischer Edit menyei, Róth József, László József, Scherman Vilmos vejei, öz. Reiss Gá- borné sz. Róth Magda, dr. Varga Gézáé sz. Róth Erzsébet, Radó Lászlóné sz. Róth Anna, Gáspár Lászlóné sz. László Ágnes, Schwitzer Jenőné sz. Scherman Edit, Scherman Livia, Tafler György unokái, Reiss Gabika, Baumgarten Katinka, Gá- spár Vera, Varga Judith dédunokái.
Gyászolják még sógorai, sógoronői és ki- terjedt rokonsága.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **GROSZBERG JENŐ**
Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14
Telefon: 1-111-95.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót לייפאָט	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., BÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekkzámla: 50.791.	Szerkeszti: Groszberg Jenő
---	--	--------------------------------------

A győri lovas

A győri korzón e héten megjelent egy feltűnést keltő lovas. Nem középkori páncélba volt felöltözve, hanem hosszú kaftánja volt, pajeszt viselt, szakála is volt, csidákija lefogott, szóval úgy volt öltözve, mint az a típus, amelyről utcai gyerkőcök, skriblerék, sőt felelősségtel- jes állásban levő magas köztisztviselők beszélnék gúnyolva, lekicsinyelve, úgy jelent meg mint egy beszivárgott. Az emberek csak nézték. Erre aztán újabb meglepetés következett. A kaftános lö- hátról dobált mindenfelé cédulákat, ame- lyek tartalma a legdiffamálóbb módon ingatott a zsidóság ellen. Jött egy ren- dőr, igazoltatta, kiderült, hogy egy nyi- las-alkulat megbízottja, és a budapesti cédulaigatás mintájára, amely mögött bevallottan a „Turul” egyetemi diákszerve- tet áll, a győri korzón dolgozott ilyen lovasiasan és öltözött zsidó maskarába.

Lehetne most megbotránkozni, szitko- zódni! De sokkal okosabb, ha nyugodtan nézzük a dolgot. Nem vagyunk az agi- táció fegyverei, módszerei, izlése tekint- tetében elkényeztetve. A Németország- ból becsempészett röpiratok telve van- nak a zsidóarc karikatúráival és a zsidó kinézés csúf beállításával. Aki ezeket a torzképeket vagy a röpiratokat nézi, az valóban visszataszító alakokat lát. De hát már Schiller mondotta: „Dem Reinen ist alles rein”, amit a német népies món- dás azzal egészített ki: „Dem Schweinen ist alles Schwein”. Mintha ezt az utóbbi, nem nagyon finom és izléseles kiszólást éppen a legújabb idők német röpirataira és magyar fordításaira mondták volna. Mert: ha valaki csak csufaságot, csak visszataszító csunyaságot lát mindenütt, úgy azt bizonyítja, hogy a gyűlölet el- kábitotta és elsötétítette az agyát, hogy nem tud tisztán és a valóságnak meg- felelően látni. Nem vagyunk tehát el- kényeztetve ebben a tekintetben. De az, ami Győrött történt, az mégis megdöb- bentő és túlhatalja azt az izléstelenlé-

get, amelyet az ismert gonosz, uszorás típusokat feltűnítő karikatúrák mutat- nak. Megdöbbenő a vallás jelvényeinek kicsúfolása miatt, ami mindenkit meg- kell, hogy botránkoztasson, arhenyiben még jó érzése, izlése és emberisége van.

A midrás böitése is panaszkodott azon, hogy a római cirkuszokban és mulató- helyeken göklerek, mimuszok, csepü- rágók ugrándoznak a színpadon és csu- folódnak azon, hogy a zsidók olyan sze- gények, hogy eleszik a tevék elől a ta- karmányt, vagy pedig azt teszik nevet- ségessé, hogy egész héten böjtölnek, hogy azután szombaton teleegyek magu- kat. Erre a jelenségre alkalmazták az Échó szavait: „R'eh Hasém v'habbitó, ki hojszi zajléló — nézd ó Örökkévaló, hogy milyen megcsúfolt lettem.” És alkalmazták ezt a zsolttárgit: „Joszichü bi jajsvé saar ünginajs sajszé séchor — gúnyolódik rajtam az utca népe, részeges- kedőknek gúnydala vagyok”. A midrás bölcsei nem szólnak arról, hogy a cir- kuszban meggyalázták volna a vallásos jelvényeket. Ez csak a mai kornak pri- vilégiuma.

A nyilasok a törvényszék előtt azzal szoktak védekezni, hogy ők nem izgat- nak a felekezett ellen, hanem a fajt ellen és ők nem sértik a vallást, hanem a fajt, ez pedig a magyar törvénykönyvben nyilvan nincs megtiltva. Ennél az esetenél remélhetőleg ezt talán még sem lehet mondani. A vallásos jelvény nem függ- vény és nem tartozéka a fajnak. Éppen ezért

kötelessége lenne az ügyészségnek ezt a lovas bravurt kivizsgáltatni arra nézve, nem történt-e alantas vallásgyalászás.

Ezt nem is a mi vallásunk érdekében gondoljuk, hanem általában a vallás ér- dekében, annak az eszmének szolgálatá- ban, amely nélkül nem képzelhető el

vallás. Titusról azt regéli a Talmud, hogy bejött a jeruzsálemi Templomba a szen- tek szentélyébe barátnőjével és megállott azon a helyén, ahol a főpapnak sem volt szabad vallástörvényeink értelmében be- menni csak Jajmkipürkör és ott kardjá- val átfúrta a szent kárpitot. Az ő pogány felfogása szerint ez egész jól érthető, mert ő úgy képzelte, hogy az ő bálványa a Jupiter most győzedelmeskedett a zsi- dók I'tenén. Ennek a felfogásnak el kel- lett buknia. El is bukott a pogányság. Helyébe az egyház tanítása lépett és ez nem egyeztethető össze a vallásos jelvé- nyek megsértésével, mert ezzel a hit sebesült meg, amely minden vallásnak az alapja. Minden vallásos embernek gondolnia kell a régi talmudi mondásra: „Kivon semiton r'slusz l'maschisz, én mavchin bën caddik l'rosó — ha a rombolónak engedély adatik, nem tesz különbséget jó és rossz között” és arra a latin közmondásra: „Ma nekem, holnap neked”. Láthatjuk már most is Németországban. A német kormányzat megtiltotta Németország katolikusainak a budapesti eucharisztikus kongressz- szuson való megjelenését.

Jakob pátriárcha (Jákajv ovinü) ösz- szehasonlítja Don törzsét egy kigyóval „amely megharapja a lónak patáját és hátrabukik a lovas”, majd hozzáfűzi a fohászt: „Lajsüoszchó kiviszi Hasém — segítségemre reménykedem, óh I'ten”. Reméljük mi is, hogy a hatóságok köz- belépése olyan irányu lesz, hogy ebben az esetben is belebukik a lovas és elmegy a kedve ilyen akcióktól. Nem egyéni, önző okokból reméljük ezt. Mi már meg vagyunk edzve és belefásultunk a min- dennapi botrányok hatása alatt. Hanem kérjük ezt az egyetemes vallási érzés okából, amely egykor a pátriárcha aj- kára adta a sóhajtásszerű fohászt, amely most is időszertü és minduntalan kitör be- lölünk: „Lajsüoszchó kiviszi Hasém — segítségem remélem óh Ur”.

A szentföldi arab terror egy magyar orth. áldozata

A még mindig változatlanul tomboló arab terrornak egyik áldozata lett a dunántúli Magyaracsa közszékhelyi származó igen vallásos és derék Chájim Dóvid Katz 26 éves fiatal ember, aki a Szentföldön mint munkás kereste kenyereit.

Az elhunyt igen vallásos szülők gyermeke, a Meharam Schik huszti gaon leszármazottja. A pápai, sátoraljaújhegyi és frankfurti jesivákat látogatta. Budapestben bekapcsolódott a Tiferesz Bachurim alija-mozgalmába és két év előtt ment ki Erecz Jiszroélba, ahol a legnehezebb munkákat végezte; amellet azonban esténként szorgalmasan részt vett a jeruzsálemi „Chüg Chaszam Szajfér”-ben rendezett siúron barátaival. „Givasz Saul” közelében kötőreisi munkát

kátokat folytatott, amikor lesből rálőtt egy arab és kioltotta ártatlan életét. Óriási közönség kísérte az „Olajfák hegyén” levő temetőbe, a kísérek között volt Duschinsky főrabbi is. Számos rabbi búcsúztatta, valamint az Aguda vezetőségének és munkásszövetségének képviselői is maszpoidáltak a közönség hangos zokogásától kísérvé.

A jeruzsálemi „Kajl Jiszroél” meleghangú megemlékezést szentel az elhunytaknak „Hakódajs Chájim Dóvid Katz z. 1.” című cikkében. Ugyancsak ebben a lapban ír róla nekrológot sógora Eljokim Glük, aki így fejezi be megemlékezését:

— Mivel vigasztalódhatunk? Azzal, hogy eljő az idő, amikor az egész világ be fogja látni a mi igazságunkat és I'ten lakozni fog Ciónban...

A lengyel miniszterelnök jogegyenlőséget ígér a zsidóknak

A lengyel sejmben e héten a belügy-minisztérium költségvetésének vitája során felgöngyölítették a lengyelországi zsidókérdést is. Wokciehowszky költségvetési előadó beszédében elítélte a zsidóellenes kilengéseket, majd rámutatott arra, hogy a kivándorlás egyedül hatékony megoldása ennek a problémának.

A lengyel miniszterelnök azonnal válassza Wokciehowszky beszédére. Kijelentette, hogy a kérdést higgadtan kell megvizsgálni. Minden türelmetlen megmozdulás elítélendő. A fizikai erőszak módszereit nem lehet megtűrni. A zsidók elleni harc nem fajvédelem, hanem olyan életkérdés, amelyet a tulnépesedés kényszerített reánk. Az utolsó évben a helyzet súlyosbodott és olyan kilengésekre vezetett, amelyek a jövőben a legnagyobb szigorral fogunk megtorolni.

A lengyel miniszterelnök tiltakozott ezután a külföldi zsidóknak Lengyelország belügyeibe való beavatkozása ellen, ami nem segíti elő a közszellem megnyugtatóását. Ez a beavatkozás sértő a lengyel nemzeti méltóságra és káros a zsidókra. Határozottan kijelentem — fejezte be beszédét a miniszterelnök —,

hogy a lengyel kormány továbbra is a jóindulat és az állam összes polgáraival való jogegyenlőség alapján kíván eljárni.

A „Baseler Nachrichten” c. svájci lap, a lengyel és román helyzettel kapcsolatban a köv. írja főszerkesztője tollából, aki a svájci nemzeti tanácsnak tagja:

— A romániai eset a legelvakultabbnak is tanulságot szolgál arra, hogy a keleti zsidó probléma rendezésénél fel kell hagyni végül a félintézkedésekkel, az örökös provizorátusokkal és egész tartós megoldást kell találni. Ha maga Nagy-Britannia nem képes egyedül erre, akkor Románia mégkevésbé, mint általában egyetlen állam sem. Itt egy tipikus nemzetközi köteleességről van szó, ame-

Lazarus Goldschmidt:

„Der babylonische Talmud.”

A talmud teljes német fordítása 12 kötetben

Alkalmi ára 180.— P.

GONDOS SÁNDOR

zsidó könyvzetében

Budapest, VI., Andrassy-út 53. sz.

lyet az egész világközösségnek kell magára vállalnia, nemcsak ennek, vagy annak az országnak, ahol a probléma éppen akuttá válik. Ha Romániát meg lehetne győzni arról, hogy a zsidókérdés gyakorlati megoldása nemzetközi elhatározás, úgy joggal lehetne kérni tőle, hogy ideiglenesen tekintsen el bizonyos intézkedésektől. Ez szolidabb jogi alapot képezne, mint a kisebbségi szerződés. A romániai és lengyelországi zsidókon csak akkor lehet komolyan segíteni, ha olybá vesszük az ügyet, mint aminőnek azt Beck ezredes legutóbbi sejm-beszédében jellemezte, vagyis nem helyi, hanem európai, vagy éppen egyetemes problémaként fogják fel...

Az oszlányi főrabbi

Rabbi Chájim Czvi Reich oszlányi főrabbi nincs többé az élők sorában. Magához szólította az Ur kifürkészhetetlen akarata. A boldogult Reich Koppel budapesti orthodox főrabbi fia volt és egész életében követte megdicsőült apjának ragyogó rabbinikus tulajdonságait. A budapesti orthodox közönségnek többször volt alkalma bámulni nagyszerű ékesszólását, szívből fakadó és szellemes előadását, mely egyéni kedvességgel és tiszteletreméltó jellemvonásokkal párosult. A 72. évében elhunyt tudós főrabbi a hírneves Glasner Mózes kolozsvári főrabbi z. 1. veje volt. Évtizedeken keresztül úgy vezette hitközségét, ahogy ezt a próféta előírja: „Az igazság tanítása volt szájában, jogtalanság nem találtott ajkain, békességgel és becsületességgel járt előttem és sokakat visszatartott a büntől”. Január 14-én pénteken temették és mindenfelől sereglettek a kegyelettevők, tanúságot tevén arról a nagy tiszteletéről és népszerűségéről, amelynek R. Chájim Czvi Reich örvendett. A temetés előtt hálás hitközsége az elhunyt kivánságához képest megválasztotta utódjául fiát, Izidort. A templomban lefolyt hakofo szertartás után heszpedet tartott fia és utódja, továbbá Weisz főrabbi (Nagytapolcsány) a pozsonyi orth. Iroda nevében is, a nyitrai hitközség nevében Vorhand rabbi, továbbá Reich (Verbó), Fürst (Csuz), Schlesinger (Kismarton), Reich (Zsámokbokrét) és Nagel (Privigye) főrabbiak.

ה'תשפ"ח

Szentföldi orthodox propagandaeest Budapesten

A budapesti orth. hitközség díszterme szűknek bizonyult annak a nagyszámú közönségnek befogadására, mely vasárnap este a „Jisüv Erec Jiszroél”-szervezet ülésére tömegesen egybegyűlt, hogy a szentföldi Aguda európai propaganda-körútra kiküldött és jelenleg Budapesten időző vezető tagjának R. Majse Blau rabbinak referatúráját meghallgassa.

Óbudai Freudiger Abrahám hitk. elnök melegen üdvözölte a megjelenteket. — A magyar orthodoxia volt az első — mondotta — mely a Chaszam Szajférrel z. c. l. élen lelkes odaadással szentelte erőit Erec Jiszroél szolgálatának. Azóta multak az idők, s új feladatokat hoztak magukkal. Ha a Chaszam Szajfér szellemében akarunk cselekedni, akkor a régi kötelezettség mellett, nincs jogunk kivonni magunkat az új feladatok teljesítése alól sem.

A jelenlevők meleg ünneplése közepette emelkedett szóásra Sussmann Viktor rabbi. Néhány keresetlen szóval mint régi ismerőt, a szentföldi orthodox érdekek önfeláldozó harcosát mutatja be R. Majse Blaut.

Az est ünnepi szónoka minden tekintetben méltónak mutatkozott a szeretetteljes fogadtatásra. Megnyerő megjelenés, kiváló szónoki képesség. A zsargon kedvelői számára külön élmény volt litvák akcentusba hajló tökéletes jiddis nyelve.

— Nem azért jöttem önök közé — mondotta, hogy az Agudának itt propagandát csináljak. Ugyanaz a vallásos meggyőződés, mely szerint kinusz laczadikim tajv lohem v'tajv l'ajlom” azt az érzi keltette bennünk, az Aguda vezetőségében, hogy az Agudában való szervezkedés kötelességünk, ugyanaz a meggyőződés tiltja meg nekünk, hogy ott, ahol a G'dajle Hatajro más nézetet vannak, ott akarattal való szembe helyezkedésre biztassunk bárkit is. Távol álljon tőlünk, hogy ezt tegyük, hisz mihelyt ezt tenénk, megszűnnénk a Tóra zsidóságának szervezete lenni. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a független orthodox gondolat elsősülőt harcossának a magyar orthodoxiának távolállása nem tölt el bennünket a legmélyebb fájdalommal, mindenképp föltt azonban respektálnunk kell az ország Tóra-autoritásainak véleményét és ezért csak a szentföldi Agudáról akarok itt szólni, mely ott az orthodox zsidósággal azonos. Megszeretném önöket győzni arról, hogy, amint bármely, önökkel szervezeti közösségben nem élő orthodox közületnek támogatását is minden bizonnyal legszentebb kötelességünknek érezzük, ha az oly gyilkos tá-

madásoknak lenne kitéve, mint mi Erecz Jiszroélban, hasonlóképpen nem menti föl önöket az Agudától való távolállásuk, azon kötelezettség alól, mely a szentföldi orthodoxiával szemben fennáll.

— Mi, tórahü zsidók, akik a Szentföldön a háborus idők dülő pusztításait végigszenvedtük, különös dolgokat éltünk meg a háború nyomán. Egy új világ keletkezett, mely „zsidónak” nevezi magát, de mi hiába keressük benne azt, amit mi zsidóságnak ismerünk. Vértől szívtel keletkezett tapasztaltnak, hogy itt egy történelmi kísérlet megújulásáról van szó. Arról a kísérletről, mely már Jechezkel próféta idejében a Tóra nélküli zsidóságot tüzte ki céljával. (Nihje K'chol hagamim bész Jehüdo”) Pten már megadta egyszer a feleletet a zsidóság árulóinak: „Ami pedig ti készítettetek, abból semmi sem lesz”. De e felelet reánk is kötelezettséget jelent, kötelezettséget, a végső-ig küzdeni e kísérlet ellen. És a Szentföld régi szellemi vezeterei, Sonnenfeld és Diskin rabbiakkal élőkön felismerték, hogy a Tóra-tagadás e hatalmas világ-szervezetével szemben, mely a világnak minden talpalatnyi zsidó közületében megvetette a lábát, minékünk hithűeknek ugyancsak egy világszervezet jegyében kell felvennünk a küzdelmet. És e naptól fogva, ami Erec Jiszroélban független orthodoxiát, tórahü nevelést, tórahü munkás szervezetést, a mi értelmünkben vett tórahü zsidóságot egyáltalában jelent: az egybeforrott, az egy az Agudasz Jiszroéllal.

— Egyszerű példára akarok utalni. Mint bizonyára olvasták, Tel-Avivban most kikötő épült. Az építés indokait ismerik, s így érteni fogják, hogy még a legszegényebb zsidók is örömmel és áldozatkészen vették a kikötőépítést, mindenki tehetsége szerint. A kikötő zsidó munkásai között minden ármlyalat képviselve volt, s a dolgok egy ideig rendben is mentek, míg nemrég egy pénteki napon a munkavezető, a „Hiszta-

ruth Haovdim” képviselője közölte a munkásokkal, hogy másnap, mivel sok a munka, dolgozni kell. Az agudista munkások, s mások is, kik ha talán nem is mind tórahüek, de felháborítóan találták ezt az eljárásmodot, tiltakoztak. Mire a „zsidó” vezérférfü a következőket válaszolta: „Amíg az Agudasz Jiszroél a maga forradalmát diadalra nem viszi, addig ha kell, szombaton is dolgozni fogtok, akinek nem tetszik az hétköznap se jöjjön be.” Ők tehát látják, érzik, hogy az Aguda ma Erec Jiszroélban: egy az orthodoxiával. Az Aguda ott a következetes és bátor ellenforradalom az anyagiasság az elzsidólanodás, a zsidóság meghamisításával szemben. És ha ma mint az Aguda küldöttje, kérem támogatásukat, ne gondoljanak politikára. Legyen az önök beállítottsága az Agudával szemben bármilyen: gondoljanak az öreg, egész életüket a Tóra mellett eltöltő zsidókra, akiknek legdrágább kincsét, a Szentföldet megakarják gyalázní. Gondoljanak a heroikus önfeláldozással küzdő vallásos zsidó munkásokra, akiknek a mindennapi falat kenyérről kell megfizetniük a Tóra mellett való kitartásukat. Gondoljanak a zsidó gyermekekre, kiket szüleik öléből viszik az istentelenség- és tagadás tantermeibe, mert mi hithűek odakiinn szegények vagyunk, mert melamedjaink üres gyomorral tanítani képtelenek. Gondoljanak rájuk és kerdezzék meg saját lelkiismeretüket, vajjon szabad-e félreállniuk? Elleneim egy egész világ összefogásából építették föl ami az övék — és Ti, Ti magunkra hagyhattok bennünket?

— Azt mondták nekem, hogy önök-nél nincs tere a Tóra-ellenes mozgalmaknak, hogy itt az orth. ifjúságra ráállik a jelző: „külömb ahivim, külömb b'riurim”, itt tehát nincs szükség az Agudára. Asré chelkom! Boldog az osztályrészüek! Nincs ez ám így mindenütt. Elmondok egy esetet. Tizenkét évvel ezelőtt többek között Huszon jártam, hogy megalakítsam az

חשבון חסד Husvétli áru az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvétli áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorúbb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképpen a husvétli áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétli áru tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.
Budapest, 113. posztalírók 5. Telefon: *2-688-45.

MEGLEPŐ UJÍTÁS!

Piechnik és Mechtl

IV., Váci-utca 18.

A páróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony széllel készítve.

ELEGÁNS!

FIATALOS!

Aguda helyi csoportját, de a főbbi, aki jelenleg a mi gaonunk, ellene volt a helyi csoportok megalakításának Ruszinsz-kóban. Midőn azonban 4 1/2 évvel ezelőtt újból abban a szerencsében részesültem, hogy megjelenhettem nála, meghívni őt a megüresedett eretz-jiszroéli főrabbi-székre, kérve kért, hogy járjam végig Ruszinszko minden községét és szervezem meg az Aguda helyi csoportjait. „Mesterünk, hisz ezelőtt nem így vélekedett”, fordul hozzám egyik híve. „Néz-zetek mi lett ifjúságunkból” felelt a Rebbe bánatosan... De ha önök ily kivételesen szerencsés helyzetben vannak is, az még nem lehet ok arra, hogy bennün-ket ne segítsenek.

— Erec Jiszroél sorsa a Mindenható kezében van. Mikor a háziók a zsidók tiszteit hozták a Szentföldre, a mi örö-münkbe keserű fájdalom vegyült, mert hiszen bölcsseink tanításából tudtuk, hogy Erec Jiszroél kitasítja a vallástalano-

kat. És ma, amikor napról-napra érezzük a Gondviselés sujtó kezét, remegve imádkozunk, hogy elháruljon felőlünk a vég-ső csapás, choliló, az említett jechezkelí válasz folytatása: „B'jod chazókó em-lajch aléchem.”

— S amidőn reméljük, hogy elvukult vallástalan testvéreink Erec Jiszroél-ban meg fogják látni I'ten ujját a szent-földi helyzet logikailagos ingadozásá-ban, az legyen a jelszó: Klal Jiszroél meg kell mentse Erec Jiszroél! Segítetek Ti is, magyar orthodoxok, hozzá, hogy tovább szervezhessük a szellem, a lélek forradalmát Erec Jiszroélban. Segítse-tek hozzá, hogy fenntarthatjuk és léte-síthessünk Talmudtórát, orth. leány-nevelő intézeteket, támogassátok vallá-sos munkáscsoportjainkat! Segítetek küzdelmünkben, hogy I'ten legyen az Ur Erec Jiszroélban!

A viharos tetszésnyilvánítások elülté-vel Klein Márkus, a Jisüv-szervezet ügyvezető elnöke köszönte meg az elő-adást, s ismertette a szervezet tevékeny-ségét. A jelen viszonyok, sajnos nem ad-nak módot zajos és továbbépítő munkás-ságra, de a tragikus szentföldi viszonyok elviselésére a budapesti szervezet hatha-tós támogatásban részesíti a szentföldi orthodoxiát. A budapesti orthodoxia a legsúlyosabb áldozatokkal bizonyította be, s reméljük most ismét be fogja bizo-nyítani, hogy tettekkel akarja a mult mulasztásait pótolni.

A közönség érzelmeinek hü visszhang-ját adta Reitmann Manó, aki könnyezve kiáltotta: Erec Jiszroélnak segíteni kell!

Dr. Deutsch Adolf igazgató fulmináns lendülettel záróbeszédével — melyben ke-gyeletes szavakkal megemlékezett a ma-gyar orthodoxia veszteségeiről a Szent-földön — végződött a fővárosi ortho-doxia emlékeztetés Erec Jiszroél-estje.

A romániai helyzet körül

A kormány egyelőre felfüggesztette a cselédrendelet végrehajtását. Ez a ren-delet tudvalevően kimondta, hogy zsidó háztartásokban nem alkalmazhatók 40 évnél fiatalabb cselédlányok. Az egyes helyeken már megkezdett végrehajtás körül sok zavar keletkezett s tömegesen váltak munkanélkülivé az elbocsátott fiatal cselédlányok. A kormány most úgy határozott, hogy a munkanélküliség nö-vekedésének megakadályozása érdeké-ber a nyári mezőgazdasági munkálatok-ig elhalasztja a rendelet további végre-hajtását.

M.-Szigeten mult pénteken kínos feltü-nést keltett, hogy a prefektura beszünte-tett 12 kóser bodogát és tejcsarnokot. Ezzel tizenkét szegény zsidó család ma-radt kenyér nélkül. Ugyancsak pénte-ken a hetivásáron negyven zsidó marha-kereskedőt, akik mesterségüket még ap-juktól örökölték, csoportosan vitték a rendőrségre, azzal, hogy a marhaközvetí-téshez nem volt engedélyük. Jegyzőkönyv

felvétele után elbocsátották őket.

Másutt is folytatódott a jogfosztások, így Nagyváradon kilakoltatták a Royal-kávéház zsidó tulajdonosát és a Royalból román kávéházat akarnak létesíteni. — Az állampolgárságok elrendelt revíziójá-val kapcsolatban mintegy ezer zsidó ügyvédnek felfüggesztették jogának gya-korlását, arra való hivatkozással, hogy állampolgársága kétséssé vált.

Amsterdam, jan. 26. A nyugateurópai sajtó részletesen foglalkozik a romániai eseményekkel. Az amsterdami „De Tele-graaf” vasárnapi száma közli Maniu Gyula volt román miniszterelnöknek igen érdekes nyilatkozatát.

— Mi románok, — mondotta Maniu — erősen monarchisztikus érzelmeik va-gyunk. Szeretjük uralkodó-családunkat, tiszteljük királyunkat. De tiszteljük a parlamentarizmus elvén alapuló alkot-mányunkat is! A baj csak az, hogy a ki-rály és az alkotmány mindjobbban eltá-volodik egymástól. Eppen ezért mi nem

hosszannézhetünk mindig annak, amit a dinasztia tesz. Szeretjük Károly királyt, de nem értünk egyet intézkedéseivel. Mi-ért? Mert kormányokat nevez ki, ame-lyeknek sem a parlamentben, sem a nép között mi gyökerünk sincs. Most is ezt tette, amikor a Goga-kormánytól átvette a kormányeshüt. A Goga-kormány mö-gött a szavazatok tíz százalékát sem ta-lálni és a Goga-kormány olyan politikát üz, amelyet — s az egész bizonyos — a román nép nem hagyhat jóvá.

A hírlapíró megjegyezte: Nagyon erős szavak. Hogy mer ilyen erős kijelentést tenni Excellenciá?

— Ez az igazság, amit mindenki tud és vall, miért ne merjem tehát éppen én ezt megmondani!

Végül Maniu a következőket mondotta: — A román nép sohasem volt és soha-sem lesz antiszemita. A román nép békét akar a világgal és elemi kötelességének tartja országában a kisebbségi jogok megbecsülését. A Goga-kormány már csak azért is megbukik Romániában, mert horogkeresztet tűzött külpolitikájá-nak zászlajára.

Genf, jan. 27. A Népszövetség száza-dik ülészakánának tegnapi megnyitásával kapcsolatban sok szó esik a delegátusok között a romániai zsidókérdésről. A nem-zetközi zsidó szervezetek által beadott beadványok ügyében a Népszövetség végleg még nem döntött, de azt hiszik, hogy nem rendelik el a sürgősségi eljá-rást, hanem továbbítják a beadványokat a román kormányhoz és megvárják vá-laszát. Ugyancsak a zsidókérdésről tár-gyalt Micescu román külügyminiszter Beck lengyel külügyminiszterrel.

A Talmud mesterei

— Mar Ükvo —

Babiloniában élt, Smüel idejében, 250 körül a polgári időszerűség szerint. Nemesak kiváló tudós volt, hanem a per-za király által elismert világi feje a zsidóságnak. (Rész goliszó.) Jótékony-ságáról és neje nemeslelkűségéről a köv-történeteket találjuk Kszüabajsz traktá-tus 67. lapján:

— Mar Ükvo szomszédságában élt egy szegény, akinek mindennap észrevétle-nül bedobott az ajtaja küszöbén 4 pénz-darabot. Egyszer úgy gondolta a sze-gény, meg fogja lesni, ki a jötevője. Az-nap, amidőn így lesben állt, sokáig idő-zött Mar Ükvo a tanházban és felesége utána ment és hazamenőben letették a 4 pénzdarabot a szegénynek küszöbére. Amidőn ő ezt észrevette, utánuk ment, amire ők elrohantak és elbujtak előle egy kemencébe, amely azonban még kissé tiizes volt. Mar Ükvo térdei már-már csaknem perzselődni kezdtek, amire fe-lesége azt mondta, hogy támaszkodjon rá. Így azután mindkettőjük sértetlenek maradtak. Mar Ükvo lehagolta lett, hogy csak neje érdemében kerülje el a bajt, mire az asszony azt mondta neki: „Én mindig otthon vagyok és a szegénynek megalátnak engem, ezért az érdemem nagyobb.” És miért kellett a szegény elöl a kemencébe elbujniok — kérdi a Talmud. Felelet: Mert R. Simain ben Jajehó azt tanította, hogy inkább do-bassa az ember magát tiizes kemencébe, mintsem szegyenbe hozza embertársát. (A szegény ugyanis szegyenkezett volna előttük.)

— Mar Ükvo szomszédságában élt egy másik szegény is, akinek minden Erev Jajmkipürkor 400 züzt (pézt) szokott küldeni. Egyszer a fiával küldte a pénzt és a fia azzal jött haza, hogy tulajdonképpen nincs is szüksége az ille-tőnek az adományra, mert — ugymond — családja finom 6-borral traktálta. Mar Ükvo azonban ellenkező véleményen volt, mert ha oly elkényesztetett, akkor még kevés is amit küldött és megdup-lázta neki az összeget... Amikor Mar Ükvo halála közeledését érezte, kérte, hogy tegyék elébe a jótékonyágra ki-adott összegeinek feljegyzéseit. Láttá, hogy 7000 dinart ajándékozott el, amire megjegyezte, hogy „kevés az utavalója,

pedig nagy utra készül” és fél vagyónát jótékony célokra hagyományozta...

Költői lelkülete a Sabbosz szentségéről a köv. mondotta (Sabbosz 119):

— Aki imádkozik Sabbosz beköszön-tésekor és elmondja a Vajehülü-t (hogy I'ten 6 nap alatt teremtette a világot és a hetedikén megpihent), azt két angyal kíséri, akik ráteszik kezüket a fejére és azt mondják neki: „V'szor avajnéh v'chatószéeh t'chüppor — eltávozik a vétkeid és bünöd megengeszteltetik” (Jesájó 6).

Ugyanilyen értelemben mondta Rabbi Jajszé b. Jehüdó:

— Két angyal kíséri az embert péntek este a templomból a lakására. Az egyik jó, a másik rossz. Ha a lakásába érve terített asztalt, égő gyertyákat és rend-behozott ágynat talál, akkor a jó angyal azt mondja: Legyen a jó I'ten akarata, hogy a jövő Sabboszkor is így legyen. És a rossz angyal akarata ellenére rá-mondja: omén (így legyen).

Mar Ükvo a rágalmat és a fennhé-jázást az erkölcsi élet lerombolójá-nak tartja, amint erről Eroschin 15. lap-ján található tanításai tanuskodnak:

— Aki rágalmat (losajn horá) beszél, az megérdemelné, hogy megkövezzék. Mert így van monduva a 101. zsolttárban: „M'losni b'szészer réhéu ajszaj aczmisz — aki titokban rágalmazza felebarátját, azt lenyomom”, már pedig az utolsó ki-fejezés (aczmisz = lenyomom) céloz Échó 3. fejezetére, ahol Jirmijo próféta az első chorbannal kapcsolatban azt pa-naszolja: „Czamszú babajr chájáj vajaddü even bi — lenyomták gödörbe életemet és köveket dobáltak belém”.

— Aki losajn horát beszél, arról I'ten azt mondja: Én és ő nem időzhetünk egyszerre a világon, mert így van meg-írva (101. zsolttár) „m'losni b'szészer réhéu ajszaj aczmisz... ajszaj laj üehol — ... aki felebarátját... rágalmazza, lenyomom, a fennhéjázó tekintetű... nem birom el”.

— Aki rágalmat mond, arra vonat-kozólag az Ur odaszól a géhinom (pokol) angyalához: „Én fentről büntetem meg, és te letről”, mert erre vonatkozik a 120. zsolttár szava: „chiczé gibajr s'nünim im gachlé r'szómim” — a Ha-talmasnak nyilai fenve vannak ellene a géhinom tiizes parázsával...

A Tóra-tanulás fontosságát Mar Ükvo a Sir-hasirim eme szavaihoz fűzi: „K'vüczajszov taltalim s'chajrajsz k'ajrév” (fürtjei fodrosak, feketék mint a holló). A vers szavainak variálásával a köv. tanítást hangoztatja:

— A Tóra minden fürtje, szavának minden csücskéje alkalmas, hogy rá-hozzuk a vallástörvények sokszoros hal-mazatát (tille tilim sel halóchajsz), de csak az képes arra, aki reggel-este ott van a tanházban. (Érvün 21.)

Délafrikából...

Külföldi zsidó lapok írják:

— Délafrikából komoly panaszt küldé-nek haza a bevándorló német zsidók. Nem az ország belviszonyai ellen van ki-fogásuk, hanem súlyosan panaszolják, hogy igen drága az egyházi esketés. A polgári esketés tekintetében valóságos el-dorádó uralkodik ott, mert aki három héttel ezelőtt bejelentette a szándékát, az minden költségtől mentesen köthet há-zasságot. Fizetni csak annak kell, aki választottjával megjelenve, nyomban kí-vánja az anyakönyvvezető beleegyező nyilatkozatát. Nem így van azonban az egyházi esketéssel. Nyolce-tizenkét délaf-rikai fontot kérnek az egyházi áldásért és sok zsinagógában még csak esketési beszédet sem tartanak ezért az összegért. Kidüsin, gyüriúatadás, a kszübo felo-lvasása és készen van a szertartás.

— A vagyoni különbség főleg azon látszik meg, hogy a templom mennyire van feldisztítva. A völgevény nem cilinder-ben jelenik meg az esküvőn, a menyasz-szony pedig nem fehérben, hanem leg-többször vörös és kék ruhában áll az es-ketési mennyezet alá. Az esküvőt azon-ban itt is lakoma és tánc követi.

— Különlegesség, hogy két rabbinak anyakönyvvezetői jogosítványa is van s aki ezeknél tartja az egyházi esküvőjét, annak nem kell előzőleg polgári házas-ságot kötnie.

— A német zsidók kezdetben kénytele-nek voltak mellőzni az egyházi esküvőt, mert nem futotta a nagy költségekre. De később akadtak más rabbiak, akik a felek lakásán költségmentesen végezték az es-ketést. A barátok és hozzátartozók jelen-léte ünnepélyessé avatja ezeknek az es-ketéseknek a hangulatát is és ezek az esküvők jobban lehetővé teszik az otthoni szertartásokat és szokásokat, ezzel együtt pedig a megszokott emelkedett áhitatot.

PARÓKA

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolalások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.

Keksz. levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére
„levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz. kétszersült,
és süteménygyára, Budapest, VII.,
Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Käthe rendet teremt...

...Jakobsohné asszony, egy munnheimi kereskedő felesége, benyitott a konyhába és szelid szóval a már érettkorú mindeneselőnyhoz fordult: „Käthe, bitte, fájadjon be hozzám a szobába”.

A ház urnöve finoman bánt a lányral, mert veleszületett természete volt a finomság, no meg azért is, mert a lány már tizenhat év óta szolgálta a házat; 28 éves volt, amikor belépett, most betöltötte 44. évét és ez alatt az idő alatt csupa tisztesség és hűség és becsületesség volt. Inkább családtag is volt már, mint mindeneselőny és szolgálatát még akkor sem hagyta ott, mikor néhány évvel ezelőtt tekintélyes összeget örökölt, 11—12.000 márkát. Annemann Käthe, egy magastörmetű, izmos, szőke és kékszemű Brunhilda, igazi germán volt testre és az idők miázmás szennyétől még meg nem fertőzött jó teremtés lélekre.

Mikor Annemann Käthe bejött a napali szobába, Jakobsohné leültette és így szólt hozzá, bánatosan, mélyen:

— Mondja, liebe Käthe, szokott maga újságokat olvasni?

— Régebben olvastam, de most nem olvasok. Jobbérzésű ember még a kezébe sem veszi, nem hogy olvasná is a mostani német újságokat. Csupa lélekrontás van bennük és butítás.

— Akkor nem is tudja, kedves Käthe, milyen törvénnyel nyomorítottak meg most bennünket?

— Talán azzal, hogy nem szabad kóserül vágatni, vagy husvóra maceszt sütni, Gnädige?

— Még erre is sor kerülhet, mit tudni? Most azt íktatták törvénybe, Käthe, hogy zsidó ember nem tarthat csak 45 évesnél idősebb árja házilányt. És mert maga csak 44 éves, Käthe...

— Engem el kell hogy bocsásson, Gnädige? Oh, a nyomorultak! — fakadt ki a jóérzésű lány. — Nekem csak van miből élnem, mert örököltem tizenegyszer márkát és a tizenhat esztendő alatt, hogy itt vagyok, félrehettem háromszáz márkát. Mert a Gnädige olyan jó volt; ruhára nem kellett költenem, mind a Gnädigétől kaptam, ami kellett; ha színházba vagy moziba mentek, nekem is váltottak belépőt és ha hazautaztam az anyámhoz, a vasuti költséget oda-

vissza is a Gnädigeék fizették és az anyámnak való ajándékokról is a Gnädige gondoskodott jó szívvel. Nos, nekem csak van miből élnem, de mit csinál az a harmincezer vagy tán még több lány, akit el kell küldeni, mert még nincs 45 éves? Ki fog azoknak kenyeret adni, a miniszter ur?

— Lássá, liebe Käthe — sóhajtott fel Jakobsohné szíve mélyéből, — ilyen lelketlen a világ és hozzá minden következetesség nélkül is. A háztartási alkalmazottakat szélnek kell hogy eressze a zsidó, de már az üzletből nem bocsáthat el egy árját sem, ha még olyan rosszul megy is az üzlet. Nálunk is, Käthe, három segéd van az üzletben, odadörgik. Tiünnük kell a kirakatban a plakátot: „Kauft nicht bei Juden”; az ajtó előtt két barnainges legény áll, akik minden árjának, aki be akar menni, odadörgik a figyelmeztetést: „Ez zsidó bolt, itt ne vegyetek semmit” és ha mégis bemegy, lefotografálják az illetőt és kisserkesztik, közmegevetésnek teszik ki. Pang is az üzletünk és nagyon elkele a megtakarítás, ha a három segéd közül elbocsáthatnánk kétet, de hát nem szabad, nem. Azt mondják: krepier Jud, de az árja segédet csak fizess.

— Szomorú idők — jegyezte meg Käthe részvétellel.

— Csak a háztartási alkalmazottat kell elbocsátani, ha még nincs 45 éves. És mert maga, liebe Käthe, csak 44 éves...

— Annyi baj legyen — felelte a jólleltű lány. — Hamar elmúlik egy esztendő; jövőre 45 leszek s akkor visszajövök a Gnädigeékhez, ha be tetszik fogadni egy év múlva.

— A legnagyobb örömmel, Käthe. De — tette hozzá Jakobsohné sóhajtván — mit lehet tudni, mi lesz itt a birodalomban egy év múlva? Tán sárka folt és gettó, vagy általános kiűzetése a zsidóknak, mint Spanyolországban vagy öt-száz évvel ezelőtt.

— Csak nem lesznek olyan barbárok, mint a középkorban! — kiáltott fel Käthe, majd az előbbi tárgyra tért vissza — tehát, Gnädige, egy esztendő múlva, mielőtt elmúlik fölöttem az új törvény... és addig is, nagyságos asszonyom — tette hozzá felviduló arccal —

lehetnek az üzletbe, segédnek, ott segéd vagyok, nem háztartási alkalmazott. Fizetést arra az időre nem kérek; van miből élnem, hála Istennek.

— Oh, maga áldott jó lélek! — robbant ki az asszonyból a meghatottság és viharosan megölelte a hűséges lányt. — Majd megbeszéljük az urammal, Käthe — tette hozzá és megölelte másodszor is.

Käthe mondani akart valamit, de hirtelen visszakapta a szót, mert Jakobsohn jött be a szobába. Ledobta magát egy székre, tenyerébe rejtette arcát és zokogott, hogy szívfájdalom volt hallgatni. A két nő odarohant hozzá.

— Mi történt? — ijedezett az asszony; történt valami, gnädiger Herr? — kérdezte aggodva Käthe.

— Schluss! — zokogott fel válaszul az ember. — Én már nem megyek le többet az üzletbe és téged is, Hanna lelkem, kérlek, ne lépd át üzletünk küszöbét. Veszni hagyok mindent, forduljon fel az üzlet, már nem az én üzletem, nem bánom.

— De hát mi történt, Dániel... mi volt lent az üzletben? — kérdezte egyszerre az asszony és Käthe.

— Már eddig sem volt rózsás a helyzetem — kezdte mély sóhajással az ember. — Én, a főnök, megvetett senki voltam saját üzletemben segédjeim szemében. Nem mint főnök beszéltek rólam egymás közt, hanem mindig csak úgy: „unser Jud” és nem is vgyáztak rá a segédek, hogy én ezt valahogy ne halljam meg. Törődtek is vele, ha meghullom? Zsidó veöimmal szemben udvariatlanok voltak, sokszor gorombák is, ha meg árja veö tévedt az üzletbe, figyelmeztették, hogy „ez zsidó bolt, tisztességes árja pedig nem vásárol zsidónál egy fillért sem”. Gurtner volt a legpimaszabb mind közt, jóllehet több mint tíz éve szolgál az üzletben és mindig jó dolga volt. Ma egymásután három árját zavart ki gorombán az üzletből s mikor végre is szóltam neki: „Legyen belátása, Gurtner ur”, arcátlanul a szemembe vágta: „Mit törődöm magával. Sie Saujud?! Elküldeni nem küldhet el s ha nem tesz magának, akkor pukkadjon meg itt az üzletben, maga Stinkthier”. Erre vettem a kalapom, otthagytam az üzletet s most itt vagyok.

Käthe volt az első, aki megtalálta a felháborodás szavát: — Micsoda?! — robbant ki belőle. — Azt mondta a gnä' Herrnek, hogy Saujud, azt vágta a szemébe, hogy Stinkthier?

Jakobsohné kétségbe volt esve, ki ad itt tanácsot, Istenem?! Férje apátikusán maga elé nézett, csak Käthe mérlegelte

a helyzetet. És egyszerre felvidult az arca.

— Nagyságos ur — mondta — éppen megbeszéltem a Gnädigevel, hogy erre az egy évre, amíg nem lehetek itt háztartási alkalmazott, lemennék az üzletbe segédnek. Tessék tehát alkalmazni és meglátja, olyan rendet teremték én a segédek közt, hogy respektus lesz ezután, nem goromba szó. Olesó lesz nálam a pofon s ha én pofon vágom azt a Gurtner vagy akárkit — itt kinyújtotta Brunhilda karját és mutatta izmos keze tenyerét — ha én pofon vágom valakit a segédek közül, kussolni fognak a gyalázatosak, mint az ínasok.

Jakobsohnak tetszett az ötlet és ebéd után Käthe már lent is volt az üzletben, kezében a közjegyzői meghatalmazás, hogy teljhatalommal ő a vezetője az üzletnek. És már egy óra múlva történt valami a pult mögött. Veö éppen nem volt az üzletben és mert Jakobsohn sem jött le, Gurtner kérdéssel fordult oda a lányhoz:

— Nem tudja, kisasszony, miért nem mutatkozik az a Stinkthier?

— Kiről beszél? — kérdezte Käthe.

— Hát ki másról — rohögött Gurtner

— mint Jakobsohnról, az undorító Saujudról.

De már erre két pofon csattant egymásután.

— Én árja vagyok és mégis: ezt a Saujudért, ezt meg a Stinkthierért — dörögte a felháborodott Käthe.

És a másik két segédet is jól megvártta. Hatalmas két karjával szinte kiárta belőlük a lelket.

— Velem lesz dolgotok, mutatta nekik a tenyerét — velem, az üzletvezetővel lesz dolgotok, ha csak egy szóval, vagy csak nézéssel is pimaszkodni fogtok, ti faknyosok!

A fenyegetés hatásosnak bizonyult. Röviddel a jelenet után egy árja asszony jött be az üzletbe és Gurtner nem merte mondani, hogy ez zsidó bolt, tisztességes árja pedig nem vásárol zsidónál egy fillért sem; zsidó veök is jöttek az üzletbe: a megjuhászodott segédek udvariasak voltak, nem mertek gorombáskodni félszóval sem és körülbelül egy hét múlva, mikor Jakobsohn annyi idő után először jött be az üzletbe: jó napot, főnök ur... alszolgája, főnök ur: volt a segédek részéről az üdvözet. Gurtner pedig odament hozzá, olyan kicsi lett

„azóta”, mint egy kutya, akit megrugott a gazdája és alázatosan kérte:

— Bocsásson meg az eddigiekért, főnök ur!

... — Látod, édes Hannám — referált Jakobsohn az asszonynak — milyen igazságuk volt őseinknek a tétellel: „Kol má d'ovid Rachmono l'tav, mindent amit a Legfelsőbb cselekszik, javunkra szolgál”, nincs az a rossz, aminek valamilyen jó következménye is nem volna. Lealázónak is, rossznak is tartottuk az új törvényt, hogy zsidó ház csak 45 évesnél idősebb árja-lányt tarthat; minket is közelről érintett, mert Käthe, az az áldott jó lélek, a korhatáron még innen van. De lekerült az üzletbe és nemcsak fegyelmet és rendet tart a segédeknek, de határozottan fellendítette az üzletet. Aki árja bejön, azt már nem merik elzavarni a segédek és a napi bevétel átlaga összehasonlíthatatlanul nagyobb most, mind eddig volt. Mint mindenben, úgy ebben is igazságuk van őseinknek, a bölcseseknek. És — hiszen nem tudjuk a jövőt — igazságuk lesz abban is, hogy mondják: gám zü l'tajvoh, ez a mostani sanyargatás is hasznára lesz az örökéletű Izraelnek... Csermely Gyula.

A héber könyvnyomtatás eredetéről

Jeruzsálemben most kiállítás rendeztek az u. n. inkunabulákról. Ezen a néven nevezik azokat a régi könyveket, amelyeket 1500 előtt nyomattak ki. Ezeknek a száma összesen 40.000, közülük 170 a héber. Tekintettel arra, hogy akkoriban a zsidóság az európai emberiségnek csupán egész csekély töredékét képezte, az aránylag nagyszámú héber inkunabula azt mutatja, hogy korán felismerték a könyvnyomtatás fontosságát a Tóra-tanulás szempontjából. A könyvnyomtatásról a zsidók már mindjárt kezdetben úgy beszéltek, mint szent munkáról (m'lechesz hakaides), melynek elvégzéséért a szedők a könyv végén hálát mondanak Istennek.

Az első nyomtatott könyv 1475-ben jelent meg Olaszországban: Rasi kommentárja. Ez azt mutatja, hogy már akkor is hozzátartozott a zsidó műveltség alap-élémehez, a halhatatlan nagy mester magyarázatának ismerete. 1478-ban nyomatták ki ugyancsak Olaszországban a Talmud-t. Ez viszont azt mutatja, hogy

közszükséglet volt a törvények összegyűjtése és rendszerezése és ez is megmagyarázza, hogy ennek továbbfejlesztése a Sülehon Örűch miatt lett oly gyorsan elfogadva törvénykönyvnek. A Tajr első kiadásának végén egy vers szól a könyvnyomtatás dicsőségéről. Hivatkozik arra, hogy Debóra prófétáné dicsőre szól azokról, akik „a könyvirók veszejtét vezetik”. Majschin b'se'et sajjér. És erre vonatkozólag azt mondja: ha Debóra látná most, hogy miképpen készül a könyv, akkor a könyvnyomtatásnak adná a koszorút. 1483-ban jelent meg először nyomtatásban a Talmud Bróchajsz traktátusa (de az egész Talmud csak 1519-ben lett kinyomtatva). Két évvel később adták ki az első pontozott Machzort (1485). Portugáliában 1489-ben jelent meg elsőnek nyomtatásban a Ramban kommentárja a Tórához. Az 1492-évből, amelyben Columbusz felfedezte Amerikát és amely a zsidó történelemben fekete betűkkel van bérvá, mint a nagy spanyol kiűzetés éve, jelent meg a Misna a Ramban kommentárjával.

Mivelhogy ezek a könyvek meglehetősen nagy példányszámban terjedtek el, különös, hogy olyan kevés példány maradt belőlük. Ennek az oka, hogy különösen Olaszországban a szerzetesek nagyon vadásztak a könyvekre, kerestek bennük olyan részleteket, amelyekre rásüthették a keresztényellenességet és ezért igen sokszor történt, hogy a hatóságok összegyűjtötték a héber könyveket és elégették. Ez a körülmény tanította meg a zsidókat arra, hogy a könyvnyomtatást csak megkönnyítő eszköznek tartsák a Tóratanulásra, mert valójában csak annak vagyunk birtokában, amit alaposan és jól megtanultunk könyv nélkül, mert a könyveket elkobozhatják, de a szellemet nem. Éppen ezért nagy csodálattal kell tekintenünk pld. a Tajsze'fajsz tudósaira, akiknek idejében könyvnyomtatásról nem volt szó, csak egyes kéziratokból (küinteresz) tanultak, a kéziratoknak egy nagy részét elkobozták s megsemmisítették és így könyv nélkül, emlékezetből tanultak és a tanultakhoz fűzték azután csodálatos megjegyzéseiket.

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZEK

Budapest, Király utca 28.

Telefon 125-084

Brillians, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. — Saját műhely. — Brillians, arany és ezüst beváltás.

Szombat- és ünnepnap zárva.

Nemzetközi versenyen díjat nyert
PARÓKÁINK
társaságban is sikert aratnak, mert
OLCSÓK, SZÉPEK, KÖNNYŰK
— Mérték szerint készülnek —

Q U I N T
hölgyfodrász
VII., RÁKÓCI-UT 40.
(Corvinnal szemben)
Telefon: 131-035.

A nagykereskedelem egységesen a képesítés ellen foglalt állást

A Magyar Kereskedelmi Csarnokban kedden együttes ülést tartottak az ország összes nagykereskedelmi szakmai érdekképviseletai. Báró Madarassy-Beck Gyula elnök rámutatott arra, hogy a Kereskedelmi Csarnok a képesítés kérdésében általánosságban már állást foglalt, ellenezvén a kereskedelmi foglalkozás képesítéshez kötését. A Kereskedelmi Csarnok vezetősége mégis szükségesnek tartotta, hogy a nagykereskedelmi szakmai szervezeteket egybebhívja azért, hogy megállapítható legyen, hogy az egyes szakmák milyen álláspontot foglalnak el ebben a fontos kérdésben.

Az elnök felszólítására egymásután szólaltak fel a festék-, gyarmatáru-, burgonya-, bor-, textil-, posztó-, divatszövet-, selyem-, gyapjú-, kötött-szövött-ára-, zsák-, hüvelyes- és olajosmag-, ga-

bona-, építőanyag-, papír-, műszaki, claj-, élelmiszer-, sertés és marha-, sajt és vaj-, szén-, tűzifa, tojás-, bútór-, bőr-, fa-, fém-, pincegazdászati cikkek, vegyi-árak, mag- és terményszakmák nagykereskedelmi szervezeteinek képviselői és a legnagyobb egyértelműséggel foglaltak állást úgy szakmájuk, mint a nagykereskedelem, de általában a kereskedelem képesítéshez kötése ellen.

amit a Kereskedelmi Csarnok a kereskedelemügyi miniszterhez intézendő felterjesztésében kifejezésre fog juttatni.

Most már tehát az Omke után ez az újabb állásfoglalás is örövendetesen a képesítés ellen van és csupán a fűszer-de-tailisták foglaltak állást a képesítés mellett, holott abban a szakmában a legkevesé van arra szükség.

Tollhegyről...

A magyarországi fajvédelem lapjának, részben bizarr, részben szomorú álláspontja, hogy Goga román miniszterelnököt kimondott nemzeti hőnek akarják feltüntetni, csak azért, mert antiszemita álmáinak egy részét megvalósítja Romániában. Egy szélső jobboldali lap viszont leköszli azt a cikket, amelyet Goga még a háború előtt írt magyarul és amelyben azt állapítja meg, hogy nincs is magyar irodalom, mert az, amit annak neveznek, az tulajdonképpen zsidó agyaktól termelődött ki. Ebből tehát az tűnik ki, hogy a mi antiszemitáink annyira el vannak vakulva a gyűlöletből, hogy már észre sem veszik, hogy azt a Gogát magasztalják, aki szerint nincs magyar kultúra és már ezáltal is ellensége a magyarságnak és zsidóságnak egyaránt.

Apáink annak idején ijedelemmel emlegették Istóczyt és Verhovait, mint az antiszemitizmus vezéreit. Mi pedig, a mi viszonyaink közepette sóvárogva nézünk abba az időbe vissza, amikor Istóczy és Verhovai demagóg frázisaitól féltek. Ugy vagyunk vele, ahogy az ismert mondás magyarítja a törói fenyegetést: „Reggel fogod mondani bárcsak este lenne.” Ezt úgy kell érteni: reggel fogod mondani bárcsak tegnap este lenne, mert ma már rosszabb, mint tegnap. Most is úgy vagyunk, hogy visszakiáltunk a 80-as évek antiszemitizmusát. Akkoriban Istóczyt megtalálták célzás alakjában a Targümban, mert a „hikorész” (irtásék ki) szót így fordította le arameusul: „istécze”. Meg is történt. Lezüllött, leszegényedett, eltűnt a láthatárról. Ugyanaz volt a sorsa barátjának Verhovainak, ez is elhallgatott. Akkoriban ugyanis mozgalom indult meg, hogy a bukovinai csángókat visszatelepítsék Magyarországra és az e célra összegyűjtött pénz egy részével nem tudott elszámolni, amiért lehetetlenné vált. De azért áthoz-

tak vagy 700 csángót Magyarországra, a vereckei szoroson jöttek át. Mert akkoriban még arra igyekeztek, hogy a magyar állampolgárok számát szaporítsák, nem úgy mint most, amikor azt szeretnék, hogy minél kevesebb legyen azoknak a száma, akik ebben az országban háborítatlanul dolgoznak a mindennapi kenyérért, ezzel közvetve az ország jólétéért. Mindez onnan jut eszünkbe, hogy egy napilapban olvassuk Verhovai misztikus tevékenységét a csángó pénzek gyűjtése körül.

Egy pesti nagy mozi bérlete körül támadt perben az egyik antiszemita lap hosszabb közleményt hoz és ki lehet érezni, hogy az egyik féllel rokonszenvez. Meg kell állapítani, hogy a derék lap, ebből az alkalomból egy félreértés áldozata lett, amennyiben nem tudja, hogy mind a két fél zsidó, az általa jóakarótulag kezelt fél is. Pedig az antiszemita lapnak ebben a tekintetben a török bírónak ismert akciója szerint kellene eljárni. Ez a megállapítás így szól: „Ha egy zsidó és egy török jelenik meg előttem, akkor látatlamban tudom, hol az igazság. Nem szeretem, ha két török áll egymással szemben, mert akkor bele kell mélyedni a dologba. Viszont, ha zsidó perlekedik előttem, akkor nem kell sokat gondolkodnom, mert akárhogy itélek, nem fontos, mindig jó.” Csuf kijelentés, de igen sokat megmagyaráz. Ha erre gondolt volna a szóbanforgó lap, akkor nem tüntette volna ki az egyik felet a rokonszenvével...

Az volt olvasható egyes lapokban, hogy Bukarestben betiltották a rituális vágást, de azután hírek jöttek, hogy a végrehajtást egyelőre felfüggesztették. Még kezdetben jött egy rendelet, amely a müncheni intézkedéseket akarta imitálni és eltiltotta a zsidóknak egész Romániában a 40 éven aluli cselédek tartását. A rendelet végrehajtását már meg is kezdték egyes helyeken a helyi hatóság túlbuzgalmából, most azután jött a hír, hogy a rendelkezést a továbbiakig felfüggesztették. Nagy lett az öröm sok vallásos zsidó családban, mert egyelőre nem kell új sabesz-gajta után nézni. Természetesen az öröm nem teljes, amíg a kormányférfiak annyira nem jönnek bele a felfüggesztésbe, hogy felfüggeszessék az állampolgári jogokat megtagadó alapelveiket... Azért, mi a magunk részéről toleránsak vagyunk és nem bánjuk, ha egy zsidóellenes rendeletet érvényben is tartanak. A napokban ugyanis kijött egy rendelet, hogy csak az a zsidó smadolhatja magát, aki teljesen tisztázni tudja román állampolgárságát. Hát ezt a g'zerót még elviselhetik romániai zsidó testvéreink, csak a többieket vonják vissza...

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán.

— Michael — szólt hozzá R. Joselmann, amikor belépett — maga szeggyent hoz a zsidó névre, mert veszedelmes uszorát üz! Bizonyára hallotta, hogy a császár beleegyezésével az augsburgi országgyűlésen Németország összes rabbijaival és előljáróival együtt rendeleteket dolgoztunk ki az uszora ellen és én köteleiséget vállaltam ezeknek a rendeleteknek keresztülvitelére. Ha ezeket megszegjük, nem lesz maradásunk az országban. Eljárása tehát veszélyezteti mindannyiunk ittlétét. Mindjárt fel fogom olvasni a maga ellen felhozott vádpontokat...

— Sohse fáradjon — mondta a megszólított hetykén — én nem ismerem el a maga bíróságát és egyáltalában nem fogok törődni az esetleges büntetésekkel.

— Ugy? Akkor majd módot és eszközt találok, hogy kényszerítsem magát. Chérembe, azaz átok alá helyezük, semmiféle zsidó ember nem fog érintkezni magával, saját szolgálói ott fogják hagyni.

„Én nem törődöm az átokkal” mondta gúnyosan, majd kinyitotta az ajtót és behívta az ő fegyveres szolgáit.

— Gyertek csak ide, fiúk. Ezek a bácsik a nagy átkot akarják rám kimondani, ebből az következik, hogy nem szabad többé velem érintkeznetek, nem szabad velem enni-inni sem, mert különben ti is hasonló átok alá estek. Mit szóltok ehhez?

— Azt mondjuk — szólt az egyik szolga — hogy mi mindenesetre megmaradunk a mi urunknál, aki gondoskodik a mi létfenntartásunkról.

— No, látjátok tehát, urak — szólt Michael a bírákhoz — mit fogtok elérni. Legjobb lesz hogyha elálltok a tervetektől, mert nem fog dicőségetekre válni.

Igy szólt és köszönés nélkül távozott. Nemsokára kimondták rá a chéremet.

Pár hét múlva Hely-Elzasz várnagya, Gróf Rappoltschein, a császár helyettese, felszólította R. Joselmann, hogy jelenjen meg előtte Ensisheimban. R. Joselmann megérkezett a városkába, amelynek lakosait nagy izgalomban találta. A várnagy ugyanis nagy lövészünnepséget rendezett. Felvonultak a zenészek, a bohócok, a lovasok, a solymárok, a galamblovók, a jelmezes nemesek és szolgák. Eljöttek a szomszéd földesurak, lovagok, bárók. Megkezdődött a lövészverseny, mindenki bemutatatta a tudományát, a verseny után kihirdették az eredményt: az első díjakat, egy selyem zászlót, egy ezüst tálat s rajta egy sült pisztrángot, egy zsemlyét és egy narancsot Michael zsidó nyerte el. Ezután következtek különféle sportmutatóanyagok: ugrás, futás, vívás, tánc, birkózás. Az összes versenyekben ő nyerte el az első díjat. Az ünnepség csúcspontja volt az, hogy a város összes lányai, a polgármester leányával élén átadták neki egy díszkoszorút. Miután a nagy nap vége felé járt és készülődtek az esti ívásra, bejelentette magát a várnagnál R. Joselmann.

Amikor belépett, a várnagy szívélyesen üdvözölte. — Szándékosan hívtam ide a mai napra — szólt R. Joselmannhoz — amikor saját szemével láthatja, milyen dicőséget szerzett ez a Michael a zsidóságnak. Ő a legjobban tud löni, vívni, tornászni és majd este bizonyára ő tud a legjobban inni és ti ilyen emberre nem vagytok büszkék, hanem átok alá helyezitek? Inkább örüljétek, hogy ilyen nagy tiszteletben részesül ez az ember a mi részünkről. Ti ugy is azt panaszoljátok, hogy üldözünk benneteket, de ez azért van, mert nem isztok velünk, nem vesztek részt a mi ünnepünkben.

— Kegyelmes uram! Lehet, hogy ezzel az életmóddal talán pillanatnyi nyugalmat szerezhetnénk magunknak, de

drágább nekünk minden látszólagos nyugalomnál a mi szent tanunknak követése. Ezt a Michaelt nem azért tettük átokba, mert nyilvánosan megszegi törvényeinket, hanem azért, mert nagy uszorás, az egész tartomány panaszkodik miatta és attól tartunk, hogyha emiatt kitör az elkeseredés, akkor nem őt fogja érinteni, hanem mindnyájunkat veszélybe fog sodorni. Nekem, mint a zsidók parancsnokának, kötelességem örködni azon, hogy az augsburgi országgyűlésen az uszora ellen hozott törvényeket mindenki tisztelje. Más eszközüm nincs, csak az, hogy az ellen-szegülőket átokba helyeztetem.

— Én meg azt mondom Kegyelmednek, hogy szüntesék meg ezt az átkot, nemcsak én mondom ezt, hanem a környékbeli nemesség, akikkel jóban kell lennetek. Ezt saját érdeketek kívánja.

— Ha Michael abba fogja hagyni életmódját, akkor megszüntetjük, előbb nem.

— Gondolja meg jól mit mond — szólt erre a várnagy szigorúan — majd utat találunk arra, hogy Kegyelmedet kényszerítsük erre.

R. Joselmann azonban hajthatatlan maradt, pedig ebből a következetességből igen sok kellenetlensége támadt. A környéken lakó várurak állandóan üldözték, úgyhogy kénytelen volt a pfalzi választófejedelem védelmét kérni. Ez Heidelbergbe rendelte R. Joselmann és az összes környékbeli várnagyokat. Ott R. Joselmann oly meggyőzően és okosan védte álláspontját, hogy a választófejedelem elrendelte, hogy ezentul békében hagyják a királyi parancsnokot.

Közben Michael is gondolt egyet, javulást ígért, így tehát levették róla az átkot.

Abban az időben Németország legkiválóbb embere dr. Luther Márton volt, akit hívei proféta gyanánt tiszteltek. Egyes iratai azonban olyan ellenségeskedést árulnak el a zsidósággal szemben, amelyhez hasonlót még nem terjesztettek a nép között. Nemcsak protestáns országokban, hanem katolikus vidéken is megdöbbenést keltett a zsidók között, hisz joggal féltek attól, hogy az ellenük való gyűlöletben találkozik mind a két vallásfelekezet.

Ilyen lelki szorongatásban R. Joselmann felé irányultak a tekintetek és küldöttséget menesztettek hozzá ebben az ügyben. Ebben a küldöttségben R. Joselmann két fia is részt vett, az egyik, R. Jáka Wörmsban, a másik, R. Majse Frankfurtban telepedett le. A küldöttséggel tárgyalta a dolgot és elhatározták, hogy legelőször Strassburgba mennek, hogy ott a híres főpolgármesterrel Jakob Sturmmal és a Tamás-apátság prépostjával Capitóval beszélje meg az ügyet.

A strassburgi főpolgármester közismert volt okosságáról, bölcseségéről. A legdicősöttebb jelzökkel emlegették. Azt mondták róla: „Németország orákuluma” (jósló-helye). Egy másik jelző, amelyet sirkövén olvashatunk: „A városnak kormányzója, aki méltó lett volna az egész világ kormányzására”. Sturm igen sokat tanult, életfelfogásának alapelve a gondolatszabadság volt, állandóan hirdette a lelkiismereti szabadságot és azért ellenezte azokat a kényszerintézkedéseket és erőszakoskodásokat, amelyeket az akkori reformátorok Luther, Calvin, Zwingli elkövettek.

Amikor R. Joselmann megjelent ennél a férfiúnál, a legbarátságosabban fogadta és megkérdezte, mi járhatban vannak.

— Kegyelmes uram, veszély fenyeget bennünket, a ti profétátok, Luther részéről. Legutóbbi „Von den Juden und ihren Lügen” c. irata életveszélybe dönt bennünket, mert felszólítja a fejedelmeket, hogy nyomjanak el bennünket és üzzenek ki az országból. (Folyt. köv.)

Tegyen próbarendelést és Ön is állandó vevője lesz

Eisler Testvérek váci orth. kóser füstöltus és kolbászaru üzemenek

mert nagyon olcsó áron elsőrendű árut kap. 5 kg-os csomagot az országba bárhova franko szállítunk.

Kérjen árjegyzéket.

HIREK

NAPTAR

Sabbosz Mispótim, Svat 27.

— Rajs-chajdes bensolás —

Gyertyagyújtás (Bpest) : 4.25

הנה kimenetele „ : 5.25

— Kedd-szerda: Rajs-chajdes Ador I. —

— Az egri főrabbin **ר' ש' א' א' א'** a legjobb egészségnek örvend. Egy szlovákiai lap nyilván tévedés folytán hióbírt közölt a nagyhirű, agg egri főrabbról. A nagy gaon: **R. Simajn Schreiber** a Kszáv Szajfér z. c. l. egyetlen életben levő fia, akire valóban ráillik a misna jelzője Simajn hacaddikról: „*misjoré k'nesesz hagadajó*”, a régi nagy gárdából való. A hióbírt érthető riadalmat keltett mindenhol, ahová eljutott és különösen Szlovenszkóból számosan érdeklődtek szerkesztőségünknel telefonon és táviratilag a nagy Mester felől. Örömmel értesítjük a közönséget, hogy hála az Égnek az egri gaon a legjobb egészségnek örvend. *Ad meó v'eszrim sónó!*

— A holland királyi család adománya. Amsterdami jelentés szerint a holland királynő, valamint Julianna trónörökös-
nő és férje nagyobb összegeket adományoztak egy Amsterdamban felállítandó zsidó aggokháza javára.

— Igazoltatás a debreceni pályaudvaron. Debreceni tudósítónk jelenti: A rendőrség idegellenőrzési osztálya, *Szlóvy* rendőrkapitány vezetésével kedden reggel a vasuti állomáson állampolgársági igazoltatásokat hajtott végre. A detektívek hét óra előtt megjelentek a pályaudvaron és a városba érkező, valamint az onnan induló vonatokba szálltak. Az utasokat igazolásra szólították fel. Beszálltak a budapesti gyorsvonatba is és végigellenőrizték a vidékről, különösen a Románia felől beérkező vonatokat. Az igazoltatás a legudvariasabb formák között történt. Aki csak némileg is elfogadható módon tudta igazolni személyi adatait, azokat az ellenőrző közegek tudomásul vették. Azokkal, akiknél hiányosak voltak az adatok, nyomban jegyzőkönyvet vettek fel, amelyet az illeték lakóhelyére még kedden elküldtek, hogy ott közigazgatási úton vizsgálják ki az állampolgárságot. Egyetlen őrizetbevétel sem történt, mindenki folytathatta útját.

— A bpesti orth. leányegyletben (Kertész-u. 32.) f. hó 29-én szombaton 3-kor Adler Magda és Stern Blanka tartanak előadást. — Az egylet keretében minden kedden este fél 8-9 között a Dob-u. 35. alatti hitk. iskola tornatermében torna van, minden szerda este 8-9 között pedig a Kertész-u. 32-ben német oktatás.

— Schuschnigg adománya a zsidó téli-segélyre. Bécsi jelentés szerint az osztrák kancellári hivataltól mint Schuschnigg kancellár adománya 10.000 schilling utaltatott át a hitközség télisegélyakciója javára.

— Kaffános zsidónak öltözött lovas a győri korzón. Győrből jelentik: Vasárnap délelőtt a Baross-utón és a Vilmos császár-uton nagy feltűnést keltett egy kaffánban öltözött, nagyszakállú lovas, aki tarsolyából százzszámra szedte elő az antiszemita röpcédulákat és dobálta a közönség közé. Egy idő múlva egy rendőr leszállította paripájáról a különös lovas és bekísérte a rendőrségre. Itt kiderült, hogy budapesti egyetemi hallgató, a *Turul Bajtársi Szövetség* tagja. Kihallgatása után szabadon bocsátották, de megindították ellene az eljárást, mert engedély nélkül osztogatta a röpcédulákat.

— Rosenberg Hermann z. l. Bécsből jelentik: Legszebb férfikorában hirtelen elköltözött az élok sorából R. Hers Rosenberg. Vallásosság, tóraszeretet, jótékonyág és szeretetreméltóság jellemezte egész lényét. A távolban, munkája közben érte utól a halál. A megdicsőült jeles tanítványa volt R. Júdo Grünwald szatmári főrabbinak z. c. l., előbb Sopronkeresztúron (Czéhlem) lakott, majd 11 évvel ezelőtt Bécsben telepedett le, ahol a Schiffschul egyik legkiválóbb tagja volt. Boldogasszonyban (Frauenkirchen) temették el nagy részvét mellett. Markáns heszpedekben méltatták a megdicsőült nemes, rokonszenves egyéniségét: Löwy főrabbi és Károly rabbi (Boldogasszony), Baumgarten rabbi és Spitzer Mór orth. hitk. titkár (Wien), fiai Michoél és Juda, továbbá Müller veje (Sopron). — הנצחיה

Schlesinger Jos

könyvkereskedés
Budapest, VII., Király-utca 1.
— Telefon: 141-497. —

Február elejétől
kezdve az új
Király-utcai
sarokházban.

Új héber irodalmi
művek, imakönyvek,
kegyszerek
nagy választékban!

— Nemes gesztus. Ujfehértóról jelentik: „Schwarz Sándor (Sajókazine) és Princz Lajos (Miskolc) egy vagon szemet adományoztak a nagyevű rebbe *R. Hereske Ráczferter* z. c. l. újfehértói bészhamidrosa javára, ahová a hívők még most is eljönnek, a szentéletű caddik unokája *Silbermann Lázár Lipé* rabbi vezetése alatt tartandó rendes imádkozáshoz és tóratanuláshoz.”

— Érmihályfalváról jelentik: Az elmúlt csütörtökön rövid szenvedés után elhunyt 57 éves korában *Beck Jenő*, az ismert Beck orth. kóser pótkévégyár tulajdonosa. Az elhunyt jelentékeny *lamdon* volt és bőkezűen támogatott karitatív zsidó célokat. Temetésén az egész érmihályfalvi zsidóság részt vett. — A vállalatot a család tovább vezeti.

— Szijüm a Bikur Cholimban. A dr. Rakonitz Dezső mintaszere vezetése alatt álló Országos Bikur Cholim egyesület temploma (Dessewffy-u. 23.) a reggeli ima keretében naponta előadott misnájosszának hat rendjét befejezvé, bensőséges szijüm-ünnepélyt rendezett. Mayer Miksa templom-elnök, Fischer Izidor siür-előadó, dr. Stern Salamon és Steinmetz Zsigmond hatásos felszólalásai után Steif Jonathan rabbi megkapó Tóra-igékkel átszótt záróbeszédében nagy meglepéssel állapította meg azt az egységes törekvést, amely az előtte felszólalók beszédéből a Tóra terjesztése iránt megnyilvánult. Kérte a megjelenteket; tartsanak ki rendületlenül elhatározással szent Tóránk mellett, mely a mai súlyos időkben a zsidóság egyetlen védelmi fegyvere.

— Grosz Benjámin z. l. Futótűzként terjedt el a gyászhir a fővárosi orthodoxia körében, hogy *R. Binjomin Grosz* nyomdász, teljesen váratlanul, minden előzetes betegség nélkül hirtelen elhunyt. Vasárnap temették nagy részvéttel. A végtisztességen megjelent az orthodoxia színe-java, Kahan-Frankl Samu irodai elnökkel és dr. Reiner Imre jogtanácsossal, valamint a Mayer testvérekkel az élén. Ott volt a megdicsőültnek számos jóbarátja és ismerőse, akik mind siettek az utolsó tiszteletet megadni annak a puritán férfiúnak, aki életében minden tiszteletet elhárított magától. Groszberg Jenő főszerkesztő heszpedjében találó citátumok kapcsán mély megindultsággal a szerénység klasszikus megtestesítőjét bucsúztatta az élete derekán tragikus hirtelenséggel elköltözöttben és azon reményének adott kifejezést, hogy a családhoz közelállók minden bizomnyal tudni fogják szent kötelességüket az oly megrendítően váratlanul elárvult, porig lesújtott és minden támasz nélkül hátramaradottakkal szemben. Kahan-Frankl Samu elnök *m'núcho n'chajmo*-imájával ért véget a kegyetes gyászszertartás. — הנצחיה

— Kiáltvány a világ művelt nemzetéhez. Jeruzsálemben a cionista mozgalom vezetői Weizman elnökletével összejövetelt tartottak, amelyen részt vettek a cionista tanács és a végrehajtóbizottság tagjai, továbbá a zsidó telepek, az egyházközségek és városok vezetői. Az értekezlet kiáltvánnyal fordult a „világ művelt nemzeteihez”. E kiáltványban rámutatnak a németországi, romániai és lengyelországi zsidóság szorongatott helyzetére és a világ művelt népeinek segítségét kéri a zsidók ildözésének megszüntetésére. A kiáltvány a leghatározottabban tiltakozik a bevándorlást korlátozó intézkedések ellen, amelyek a kiáltvány szerint „arab állam területén létesített gettótá válogatják át a zsidók nemzeti tüzhelyét”. A kiáltvány követeli az átmeneti rendszer megszüntetését és a palesztinai bevándorlás korlátlan engedélyezését.

— A VII. Garay-u. 48. sz. templomegyesület f. hó 16-án tartotta évrő közgyűlést Böhm Jakob elnökletével. Steigler Gyula igazgató beszámolójában visszapillantást vetett az egyesület elmúlt évi működésére. Paskusz Mór a közgyűlés közönetét tolmácsolta a vezetőségnek önzetlen működéséért, külön kiemelve Böhm Jakob áldozatkészségét és példaadó gesztusát, amellyel a hitközség Hizoháru-intézményét oly nemeslelkűen támogatja. — A „Tif. Bach.” VII. ker. csoportjának idei téli gyermekfelruházási akciója során 50 orth. iskolásgyermekek jutott meleg ruhához. Az akció sikerét a Garay-u. templomegyesület minden egyes tagja előmozdította, külön kiemelve azonban Knöpfler Bernát és nejeinek ügyszeretete a nemes cél érdekében. A ruhákat a templomban osztották ki ünnepélyes keretben, Klein J. rabbi és Salamon M. voltak az ünnepség szóno-
kai.

— A szombatartás megrövidíti a gólliszt... Chamisó-őszkor tartotta az ibrányi misnájosz-chévra szokásos évi szijümjét. Az ünnepi beszédet Zucker Salamon nagyhalászi főrabbi tartotta és kiemelte, hogy a *smirasz sabbosz* az egyedüli elixir a zsidóság jelenlegi súlyos helyzetének jobbrafordulására. Használóképpen — mondá — mint Egyiptomban is az rövidítette meg őseink góllisztát 400 évről 210-re, hogy megtartották a szombatot. Majd a vallásos gyermeknevelésről beszélt nagy hatással.

— Győrből jelentik: Megrendítő gyász eset érte Wachslér Dávidot hitközségünk elnökét. Husz éves fia Dénes váratlanul elhunyt. A fiatalember a múlt évben még a gyömörei jesiván tanult, ahol kiváló előmenetelt tanusított. Vasárnap lefolyt temetésén megjelent a gyömörei főrabbi is 45 növendékkel. A gyömörei és győri főrabbi, valamint R. Abe Hartstein búcsúztatták.

— Betiltották a Stürmert. A német hatóságok elkobozták a Julius Streicher kiadásában megjelenő „Stürmer” című antiszemita lapot és be is tiltották annak további megjelenését. Mint ismeretes, ez a lap a legbrutálisabb módon izgatott a zsidóság ellen. Azért tiltották be, mert most valamelyik állami hivatal is élesen támadta.

— A makói orth. hitközség vasárnap a köv. vezetőséget választotta: Montag Vilmos elnök, Perlmutter Izrael, Rubinstein Salamon alelnökök, Strausz Mózes, Kohn Mór gondnokok, Fried Adolf pénztárnok. Ausch Emil ellenőr. Választmány: Landeszman Henrik, Weisz K. Samu, Klein Lázár, Rosenberg Mózes, Markovics Zoltán, Szimon Salamon, Stuhl Pinkász, Strausz Lipót, Perlmutter Izák, Guttmann Lipót, Kun Hilel, Wéber Izák, Iczkovic Manó, Rosenberg Gáspár.

— Haláleset. Schwarz Adolfné szül. Duschinsky Róza, a pesterzsébeti orth. hitközség megalapítójának és volt elnökének neje, e hó 18-án Budapesten 72 éves korában visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. A megboldogult igazi édeses chájil, ki csak családjának élt, leánya volt a néhai námesztói főrabbinak, unokája R. Jechezkel Reich trencsébáni főrabbinak és dédunokája a híres Reb Koppel Charefnek. A megdicsőült Reich Koppel bpesti főrabbi a nagybátyja volt. — A levájon, mely f. hó 19-én folyt le nagy részvét mellett, Sussmann pesti rabbi, továbbá a boldogultnak öccse Duschinsky rákospalotai főrabbi; veje Herskovits Vasvári Pál u. saszevra-rabbi, férje, valamint fiai Ernő (Wien) és Károly (Bonyhád) szív-bemarkoló heszpedekben méltatták érneit. — הנצחיה

x Pollák Sarolta kozmetikus, Bpest, Andrassy-út 32. Szépségápolás. Végleges villanyos szőrtelenítés. Szemölcsirtás. Quarz. „Miracle” szépségápoló szerek házi ápolásának bemutatása díjtalan. Vidékre utasítással. Miracle szőrtelenítőszer hatása bámulatos! (Prospektus.)

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETTNER IMRE**, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszertőzsdetog.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brillians ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Mauthner
gyártmányu
kóser
ételzsir
Grosz J. József budai orth. főrabbi
felügyelete alatt gyártva

Kizárólag
kókuszolból
készült
tisztá
növényzsir

Ezt kérje
mindenütt!

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Hartmann Ilona Hartmann Dávid néhai főkantort z. l. leánya Budapest és Lázár László Balassagyarmat jegyesek. Weisz Rózsi Csorna-Wien, Kohn Zríle Wien jegyesek.

Berkovits Helénke Vác, Bleier Andor Szarvas jegyesek. (M. k. é. h.) Gestetner Bözsi Szombathely, Bonyhádi Miklós Szombathely jegyesek.

Menyasszonyi imakönyvek: Moskovits Adolfnál, Debrecen, Pásti-utca 2. Lakodalmak rendezése Debrecenben! Borgida orth. kóser étterem (Arány János-utca 2.) mint a Tiszántúl legnagyobb étterme, a kor igényeinek megfelelően, olcsó áron vállalkodalmakat, egyszerűtől a legfényesebbig. Külön gratulációs szobák. DISZKRÉT házasságközvetítés jobb családokban: Kornfeld A. Dávid irodája, VII., Kazinczy-u. 54. (Válaszbélyeg.)

Hölgyek figyelmébe!

Kelengye, pizsama, pongyola legizlésebben jutányosan készül **Berkovits Magda** főhőrneműszalonjában, Bpest, Liszt Ferenc-tér 5. II. 3.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszerű beiktatása 16, vasárnapon szedett betűkből 32 fillér. Állás-keresésnél 10, ill. 20 fillér. Légkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre kiadandó; lehet 10 filléres levélbélyegeken is.

NYOMDASZ-segéd vidéken elhelyezkedne. Héber szedésben is gyakorlott. Cim: Löwy Vilmos, Tiszalök.

Közép-európai egyedarástítás elsőrendű וילנער שים רבנים פורים אריה יודי טשנותי הוסיים וכי

erős borkötésben. Ugyancsak mindenféle használt szőrmék állandóan raktáron. Moskovits Adolf, Debrecen, Pásti-utca 2. (Ugyanott hajnagyerkeskedés és kész parókák, viszonteladónak is.) PURIMSPIEL! Egész estét betöltő rendkívüli sikert arató darabok: Künoleml, Mezericsi böchelek, P 10-ért kaphatók, az összeg előzetes beküldése mellett: Tiferész Bächurim, Pápa.

Jellegű levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

LÁKODALMAKAT legelőszobában készít elegánsan berendezett, 100 személyt befogadó helyiségben: Klein orth. kóser étterme, Debrecen, Piác-u. 66. HÁZI kóser szilvalekvárt 1.20-ért, prima társai diót 0.60-ért prompt szállít utárvétellel: Mandel Mór, Vásáros-nyeny.

Jellegű hirdetések feladójának címét újszerecsőben tartjuk.

SZIKVIZGYÁRAMBAN alkalmaznék 16-20 éves fiút. Fűszerszakmában jártas előnyben. Cim: D. Kohn Dezső, Sajóváros, 68. sz.

BENŐSITENEM 25 éves volt böcher fiamat szigorúan orth. családba. „Mindennek alkalmas.”

EGYEDÜLÁLLÓ orth. zsidónót keresek azonnalra, magam és fiam részére, aki mosás kivételével az összes háztartási teendőket önállóan végzi. Gewürtz Lipót, Szombathely.

BÖRKERESKEDŐ-segéd, állást keres. Teljesen megbízható.

PEKBERENDEZÉS, komplett, olcsón előadó. Bővebbet: Löwinger Gyula, Győr, Hid-u. 14.

JÓ vidéki malom bérbeadó, esetleg előadó. Jelje: „Evi 3200”.

JÖMENELELÜ szombattartó festéküzlet nagyobb városban családai okok miatt azonnali átadó. „Biztos existencia” jelige.

JÓMÓDU özvegy talmidchóchom. 60-an felül, elvenne vallásos asszonyt 50-ig. „Bróche” jelige.

Josivákat Támogató Egyesület „Tomchó Jesivósz” Győr

Beregsurány 3.75, Dunapentele 18.
Dusnok: Kornfeld S. által (Dusnok: Grün B. elnök 1.50, egyéb ad. 3.50, Fajs: Gráf S. elnök 1, egyéb ad. 3.20, Miske: Herman M. elnök 1, egyéb ad. 0.80.)
Összesen: P 10.80.

Kál 24.76.
Rábadidég: Politzer Sándor 2, Schwarz Imre 1.50. (Deutsch N. rabbi. által.)

Rohod: Grünwald Ignác 3, Fried J., Paplanos J., Paplanos M., Rausch E., Rausch M., Silberstein B. 1-1, kisebb ad. 6.44. Összesen: P 15.44.

Réváranyos: Goldstein S., Venyegé 2-2, Lebovits A., Roth I. 1.50-1.50, Klein H., Salamon J. 1-1, kisebb ad. 2.50 Összesen: P 11.50.

Rákoshegy 54.76

Rákócziutány: Weinberger Kálmán és fia 10, Lefkovits József 5. Össz.: P 15.—
Szombathely, templom: Benedikt M. főrabbi, Gestetner G. rabbi 2-2, Holzszér család 23.20, Ungár Sándor 20, Bürger Andor 17, Braun Dávid, Fischhof Adolf, Lipschitz Vilms, Steiner Ede, Ungár Miksa 10-10, Frey Sám. 8, Spiegel Józ. 6.20, Eiland Jenő 6, Wohlstein Béla 5.36, Eiland László, Engelmann Károly, Goldschmid Gyula, Goldschmid Jenő, Hacker Mór, Koch Jenő, Koth Mózes, Müller Sal., Sauer Sándor, Schiff Leó, Schwartz Dezső, Stern Ernő 5-5, Frey Artur, Ungár Zoltán 4.40-4.40, Blau Zsigm. Cziffer Miksa, Goldberger J. és E. 4-4, Hirschenhauser S. 3.40, ifj. Neustadt D. 3.36, Fischer B., Frey Sal., Gestetner S., Kugler N., Latzer L., Paskusz A., Stadler I., Stark Mózes, Steiner R., Stern J., Weiner J. 3-3, Dirnfeld L. 2.50, Wosner E. 2.40, Berger O., Bonyhádi I., Buchinger E., Fischer F., Fleischschier F., Goldschmid S., Goldschmid Zs., Grünberger J., Grünwald Gy., Dr. Heimler E., Hoffmann M., Holländer J., Löwinger E., Löwinger V., Mandler J., Markovits, Moskovits, Neuman Neustadt S., Paskusz I., Porges L., Rosenstingl K., Stark Már., Steiner L., Wosner M. 2-2, Neumann Gy. 1.80, Dunajtz E., Klein Zs. 1.50-1.50, Einhorn S., Kupferschmid S. 1.40-1.40, Gewürtz S., Haberfeld P., Spitzer E., Zollner Testv. 1.18-1.18, Adler F., Ausch M., Bauer E., Benedek M., Berger (Fischer), Blau N., Bresnitz J., Breuer M., Buchinger E., Buchinger I., Buchinger J., Buchin-

ger Zs., Cziffer E., Deutsch J., Deutsch V., Ehrmann S., Engelmann J., Fischer M., Fleischmann S., Fried A., Fürst M., Gestetner M., Goldstein D., Goldstein J., Grosz D., Hausner G., Haut S., Hoffmann A., Holländer A. id., Holländer ifj., Klein M., Klein S., Kluger E., Kohn I., Kohn L., Kosztolitz A., Kosztolitz Á., Krausz J., Leichter M., Löbl I., — Löbl Manó, Löbl Mátyás, Lőrinc H., Mihály L., Neumann B., Neustadt H., Pollák S., Porges J., — M., Ragendorfer S., Rehberger J., Rosenburg S., Rosenthal M., Schiffer E., Schiller J., Schimmel M., Schön B., Spitzer J., Steiner H., Stern M., Trebitsch V., Ungár E., Unger F., Weiner Gy., Weisz L. 1-1, kisebb ad. 19.96, (össz. 412.50) Tif. Bach.: Kallusch Alfr. 5, Goldschmid M., Ungár B., Ungár Samu 2-2, Ausch M., Bresnitz G., Fischhof Aurél, Fuchs N., Goldschmid S., Kohn A., Löwinger S., Schiff S., Steiner D., Steiner E., Stern F. 1-1, kisebb ad. 7.08, (össz. 29.08) Összesen: P 441.58.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK:

Foktó: Mi nem érzünk magunkban illetékeséget arra nézve, hogy felhívást intézzünk egy általános böjt tartására, minél fogva továbbítottuk b. sorait a rabblsághoz. H. K.: Nem! „Krajne d'igarte, ihu l'heve prevanke”.

ארסה נשר
Karmel Friedmann
Pensio Józsefnő
Budapest, Andrassy-út 43.
Telefon: 1-289-87.
Elsőrendű villamos és autóbussz-összeköttetés a város minden irányában.
Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsősorú — kívánatra diétás — konyha.
Referencia:
Bpesti orth. rabblság

SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT
STERN
SZÜCS
SZALONJÁBAN
SZERESSZE BE
Szombaton zárva.
BUDAPEST
DOROTTYA UTCA 9.
TELEFON: 182-351
Rendelések, átalakítások, prémezések, legfinomabb minőség és kivitelben.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

אללנעטיינע יידישע צייטונג

כה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót לוי

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI. EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-288-08. Csekk száma: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Zsidó emberek peres ügyei

„Ha a Te Tórád nem volna felüldtöm, akkor elvesztem volna az én nyomorúságomban.”

A zoltáros eme megállapításában megnyilatkozik a zsidóságnak történet-szemlélete és a zsidóság történetének alaptartalma. A századok hirdetik, hogy ez oly igaz volt a zoltáros idejében, mint most, amikor a vérzivataros események napoként megjelentetik előttünk bölcsseinknek a vajudó időkre ötvözött szavait: „Nincs nekünk, kire támaszkodnunk, csak a mennybéli Atyánkra.” Ó acélozott meg bennünket azzal a szent tannal, amelynek minden egyes szava időtálló és egyetlen betűje sem veszíti el időszerűségét. Ebben a tekintetben az idők igazat adnak annak, amit bölcsünk Salamon királlyal kapcsolatban mondanak. A királyra vonatkozólag a Tóra előírja: „Ne szaporítsa feleségeinek számát, hogy szíve el ne tántorodjék.” A bölcs király erre azt mondta, hogy őt el nem tántoríthatják és ezért nem vonatkozik rá a tilalom, idegen nőket vett udvarába, akik azután bálványkultuszt honosítottak meg. A Midras bölcsseinek költői lelkülete ezzel kapcsolatban úgy érezte, hogy a királyra vonatkozó előírást tartalmazó „jarbe” szónak első betűje a 'I'ten trónja elé járult panasszal, hogy mellőzésben részesült. De felhangzott az i'teni biztatás: „Elmulhat Salamon és hozzá hasonló ezer is, de egy ' betű sem vész el a Tórából.”

A zsidóság világszemléletének eme alapelvét véljük kihallani abból a közleményből, amely a berlini hitközség egyik legutóbbi ténykedéséről szól. A berlini hitközség előljárósa a napokban megbeszélést folytatott azokkal a zsidó jogászokkal, akik zsidó békebírákként működnek. Ebből az alkalomból az elnök a következőket mondotta:

— Az emancipációig a hitközség egyik főfeladata volt a zsidó lakosság számára való jogszolgáltatás. Az emancipáció véget vetett ennek a zsidó bíráskodásnak. Nálunk 1938-ban felvetődött a kérdés, nem kellene-e zsidó választott bíróságot

kreálni? De, akkor elejtettük a tervet, mert attól kellett tartani, hogy még jobban csökkentjük azoknak a zsidó ügyvédeknek tevékenységi területét, akiket még működésre bocsájtottak. A nürnbergi törvények megjelenése után általános az óhaj, hogy zsidók egymás közötti peres ügyeiket zsidó testület döntése alá bocsássák. Most tehát megvalósul ez az óhaj, de a békebírásság csak akkor működhetik teljes eredménnyel, ha az egész hitközség tekintélye van mögötte. Eddig is több ügy került döntésre. A bírák figyelmeztették a feleket, hogy egyéni érdekeken kívül, közösségi szempontok is figyelembe veendők és a döntésnél nem a rideg jog alapján kell helyezkedni, hanem az emberi belátás és méltányosság szempontjai szerint kell eljárni.

Ime, a német zsidóság másfél századnyi kitérő után visszatér a belső zsidó jogszolgáltatáshoz, amelynek alapelve az, hogy a méltányosság alapján kell dönteni („lifnim misürasz hádin”), hiszen a Talmud bölcsseinek tanítása szerint „Jeruzsálem összeomlása azért következett be mert a szigorú jog alapján helyezkedtek egymással szemben”. (Seheemichu dinemem al din tajro.) Az elnök bejelentéséből azt is látjuk, hogy a német zsidó ügyvédek életlehetősége teljesen szét van zúzva és nem árt már nekik, ha a zsidóság peres ügyeit, saját hatáskörén belül intézi. Ez az eljárás valószínűleg a mai viszonyok között a legelőszérűbb Németországban, hisz egyik félnek sem kelleme, ha tudja, hogy ügye egy fajgyűlölettől áthatott bíró elé kerül, aki esetleg szántszándékkal oly ítéletet hoz, amely elmarasztalja azt, akinek igaza van. Egyelőre ott Németországban csak arról van szó, hogy a külvilág visszatereli a zsidó perlekedőket a hitközséghez. Ennek szükségszerű és üdvös eredménye csak az lehet, hogy a döntés, a Tóra, a Talmud és a Sülichon-Orich alapján történjenek. A „Chajsen Mispot” törvényeinek kellene ismét érvényre jutniuk.

Jellemző szavakat olvashatunk erre

vonatkozólag a „Najdo Bij'hujo” responzumgyűjteményben. 150 évvel ezelőtt írja Rabbi Jechezkel Landau prágai főrabbi, hogy reméli, hogy az uralkodó visszaadja a zsidóságnak azt a jogát, hogy saját vallási törvényei szerint intézze el a hívek peres ügyeit. (II. József ugyanis beosztotta a rabbinikus törvényszékek illetékességét, magánjogi ügyekben.) Gúnyosan beszélték ilyenfajta óhajról éppen az akkori felvilágosodott berlini zsidók, akik azt hitték, hogy az emancipáció fölöslegessé tette a Chajsen Mispotot. És most éppen Németországban fordulnak a zsidók, külső okok következtében, arra az útra, amely a Tórának a magánjogi életet szabályozó előírásai felé vezet. Igaz, hogy ez kényszerből történik, de a benne rejlő fájdalmat enyhíti számunkra ennek a fordulatnak tanulsága és tanúsága, amelynek értelmében a Tórának egyetlenegy részlete sem avult el. Némelykor úgy tűnik föl, hogy bizonyos törvény előírások csak elméleti értékűek, de azután jön egy fordulat és bebizonyítja, hogy „dovor cziwo Velef dajr — az ige ezer nemzedéknek szól.”

A németországi kényszernek oly erkölcsi légtér kellene teremteni az egész zsidó világban, hogy a zsidó emberek vitás magánjogi ügyeiket zsidó grémium előtt intézzék, a vallástörvény értelmében. A mai időkben ez minden országban szükséges volna, nemcsak Németországban. Nemesak azért, hogy sok esetben kimondott Chitül hasém elkerülhető legyen, hanem pozitívabb és értékesebb szempontból is. A Tóra-törvény tekintélyét emelné köreinkben, új lendületet adna a Chajsen Mispot tanulmányozásának és szívünkbe írná azt a vigasztalást, hogy amikor az egész világban, úgylátszik, alig van számunkra jog, a mi erősségünk a „jog mellvértje” (Chajsen mispot), amely egykoron a főpapok volt és hirdette, hogy a jog I'tentől való (ki hamispot lélaikem hü) és ezért egyes divatoktól és zsarnokságoktól eltérítve, előbb-utóbb érvényre jut, ahogy ezt a Tóra előírja és tanítja!